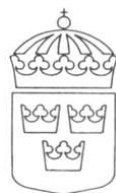

Riksdagens protokoll

1992/93:23

Fredagen den 13 november

Kl. 9.00–11.42

Protokoll
1992/93:23

1 § Svar på interpellation 1992/93:4 om offentlighetsprincipen och EG-förhandlingarna

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Fru talman! Birgitta Hambræus har i en interpellation till justitieministern ställt ett antal frågor om den svenska offentlighetsprincipen och EG-förhandlingarna. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på interpellationen.

Låt mig först slå fast: Sveriges offentlighetsprincip är unik. Och öppenheten är en omistlig del av demokratin.

Vår offentlighetsprincip är inte förhandlingsbar. På samma sätt är inte heller EG:s synsätt på detta område något som kan bli föremål för förhandlingar i samband med ett medlemskap. De regler som gäller för institutionerna och beslutsfattandet inom EG kan vi knappast påverka under förhandlingarna.

Däremot skall vi själva eftersträva största möjliga öppenhet i förhandlingarna. Och som medlem i EG skall vårt land vara pådrivande när det gäller att åstadkomma ökad öppenhet i samarbetet. Jag har redan tidigare här i riksdagen redovisat min inställning i dessa frågor.

Liksom när det gäller vissa andra grundlagsskyddade fri- och rättigheter är vår offentlighetsprincip inte utan undantag, men dessa undantag är noga reglerade. Olika hänsyn gör att en avvägning ibland måste göras mellan intresset av offentlighet och berättigade intressen av sekretess. Integritetsskydd, affärshemligheter och internationella förhandlingar (utrikessekretess) kan – för att ta några exempel – medföra inskränkningar i offentlighetsprincipen. Sådana frågor aktualiseras naturligtvis även i samarbetet med EG. Många av dessa frågor behandlas också för närvarande av två utredningar, nämligen grundlagsutredningen inför EG och datalagsutredningen.

Det ligger i sakens natur att ju fler områden som omfattas av internationellt samarbete i olika hänseenden, desto mer kan detta medföra ökad tillämpning av sekretess, särskilt utrikessekretess. Men detta kan motverkas genom att vi verkar för ökad öppenhet. Det finns också klara tecken på att EG rör sig i riktning mot en ökad öppenhet. Jag skall återkomma till detta.

Men nu till de av Birgitta Hambræus ställda, konkreta frågorna. Jag vill först ta upp den fråga som knyter an till EES-förhandlingarna. Birgitta Hambræus påpekar att myndigheternas synpunkter på hur avtalet skulle påverka

deras arbetsområden hemligstämplades eftersom förhandlingarna pågick, att det fanns många kritiska synpunkter och redovisningar av problem med EES i detta material och att materialet veterligen fortfarande är hemligstämplat. – Birgitta Hambræus ställer mot den bakgrunden frågan om regeringen nu ämnar lyfta hemligstämpeln på alla EES-handlingar.

På detta vill jag svara följande. Det är riktigt att det material som Birgitta Hambræus åsyftar i stor utsträckning inte lämnades ut under förhandlingarna, eftersom det oftast var fråga om arbetsmaterial i samband med EES-förhandlingarna. Sådant material utgör inte allmänna handlingar i tryckfrihetsförordningens mening – och detta oavsett om det rör sig om internationella förhandlingar eller ej. Frågan om undantag från offentlighetsprincipen har därför inte varit aktuell.

Jag vill emellertid framhålla att EES-avtalets hantering – om man jämför med den vanliga gången i samband med förhandlingar och beredning av internationella avtal som Sverige ansluter sig till – har präglats av en unik öppenhet bl.a. genom den breda beredningsorganisation som regeringen tillställde redan på ett mycket tidigt stadium, genom de återkommande redovisningarna inför riksdagen och genom det material som publicerades i form av s.k. grönböcker.

Förhandlingarna om EES-avtalet sådant det undertecknades den 2 maj i år är nu avslutade, och regeringen har överlämnat avtalet till riksdagen för godkännande. Av propositionen i ärendet framgår förhandlingarnas gång och resultatet av dessa. Även i remissyttrandena om avtalet behandlas olika förhandlingsfrågor.

Som Birgitta Hambræus ju påpekar förvaras en mångfald handlingar som rör EES-förhandlingarna hos olika myndigheter som varit verksamma i förhandlingarna. I den mån dessa handlingar utgör allmänna handlingar i tryckfrihetsförordningens mening skall en begäran om utlämnande bedömas i varje enskilt fall utifrån sekretesslagens bestämmelser och av var och en av de myndigheter som förvarar en handling.

Att en hemligstämpel åsatts vissa handlingar innebär inte att handlingarna därigenom blivit hemliga, endast att handläggande tjänsteman – vid en preliminär bedömning – ansett att vissa uppgifter vid den tidpunkten borde vara sekretesskyddade och utmärkt detta genom en hemligstämpel. En regelrätt sekretessbedömning sker – som jag nyss framhållit – i varje enskilt fall när en handling begärs utlämnad. Jag kan givetvis inte föregripa en sådan bedömning men – som jag ser det – bör sådana handlingar i åtskilliga fall nu kunna lämnas ut.

Beträffande EG-förhandlingarna frågar Birgitta Hambræus om jag vill verka för att full offentlig insyn kommer att tillåtas i medlemskapsförhandlingarna med EG/EU när det gäller våra egna förhållanden och ställningstaganden. Mot bakgrund av Birgitta Hambræus egna erfarenheter i fråga om att få ta del av material kring EG-kommissionens yttrande över Sveriges medlemskapsansökan frågar hon också om den svenska offentlighetsprincipen kommer att vara satt ur spel under hela förhandlingsperioden, om allmänheten enbart kommer att få tillgång till den information som regeringen väljer att offentliggöra och om det är EG som kräver att vi hemlighåller vilka förhållanden i vårt eget land som EG vill ha information om.

Här vill jag svara följande. Under EG-förhandlingarnas gång kommer förmodligen samma förhållanden som under EES-förhandlingarna att råda, dvs. internt material om förhandlingspositioner etc. är att betrakta som arbetsmaterial i anslutning till ett pågående ärende. Emellertid innebär detta inte att den svenska offentlighetsprincipen på något sätt kommer att vara satt ur spel under EG-förhandlingarna.

Det är regeringens ambition att i största möjliga utsträckning verka för full insyn när det gäller våra egna förhållanden och ställningstaganden. Den decentraliserade beredningsorganisation som har använts under EES-förhandlingarna kommer också i fortsättningen att bereda olika ställningstaganden under EG-förhandlingarna. I den organisationen finns referensgrupper anslutna, med företrädare för organisationer, näringsliv och arbetsmarknadens parter.

Vidare kommer regeringen liksom under EES-förhandlingarna att fortlopande lämna information till och ha samråd med riksdagens EFTA-delegation och ta upp olika frågor i Utrikesnämnden. Inför EG-förhandlingarna har det ju dessutom nyligen skapats ett särskilt organ för kontakter mellan riksdagens ledamöter och ledamöterna i EG-parlamentet. Regeringen har självfallet för avsikt att samråda med detta organ.

Frågan om utlämnande av den information som vi lämnar till EG i samband med kommande medlemskapsförhandlingar och om utlämnande av våra egna förhandlingspositioner avgör vi naturligtvis själva. Det är emellertid naturligt att vi i samband därmed tar vederbörlig hänsyn till vår kommande förhandlingsmotpart. Så är brukligt vid alla internationella förhandlingar, och därvidlag utgör EG-förhandlingarna inte något undantag.

Vidare ställer allt förhandlingsarbete som regel krav på viss sekretess. Om våra egna förhandlingspositioner i vissa fall blir allmänt tillgängliga skulle detta kunna medföra att svenska intressen inte kan drivas på bästa sätt. Samtidigt är det snarast så, att förhandlingarna om medlemskap, i likhet med EES-förhandlingarna, kommer att präglas av större öppenhet än vad som annars är normalt vid slutande av internationella överenskommelser. Jag är självfallet beredd att – utan att därmed inkräkta på enskilda myndigheters självständiga bestämmanderätt – verka för största möjliga öppenhet i förhandlingarna.

Slutligen frågar Birgitta Hambræus om jag vill arbeta för att offentlighetsprincipen blir accepterad också för EG. Under förhandlingarna kommer det – som jag inledningsvis framhöll – knappast att finnas möjlighet att påverka EG i frågan om offentlighetsprincipen. När vi väl blivit medlem i EG/EU kommer Sverige att aktivt verka för ökad öppenhet och insyn.

Som Birgitta Hambræus pekar på har inom EG efter de danska och franska folkomröstningarna om Maastrichtfördraget intresset kommit att fokuseras på det avstånd som många nu tycker sig finna mellan politikerna och allmänheten. Man arbetar inom EG intensivt med att komma till rätta med dessa problem. Därvid riktas intresset naturligen inte bara mot den s.k. närhetsprincipen och vilka instanser som skall fatta besluten utan också i hög grad mot frågor om ökad information och öppenhet i beslutsfattandet.

Ett uttryck för detta är för övrigt den deklaration som har fogats till Maastrichtfördraget om rätten till tillgång till information. Där framhålls att ökad

insyn i beslutsprocessen stärker institutionernas demokratiska karaktär och allmänhetens förtroende för förvaltningen. Kommissionen har därför ombetts att senast år 1993 lägga fram en rapport för rådet om åtgärder för att förbättra allmänhetens tillgång till information hos institutionerna.

De strävanden mot ökad öppenhet och ökad demokrati som jag nu har redovisat tilldrar sig för närvarande stor uppmärksamhet inom EG. Frågorna präglade det extrainkallade toppmötet i Birmingham den 16 oktober. Vid mötet antogs en deklaration enligt vilken utrikesministrarna inför toppmötet i Edinburgh skall lämna förslag till hur EG:s institutioner skall kunna arbeta på ett mera öppet sätt.

I deklarationen välkomnas också Kommissionens erbjudande att mera systematiskt bereda lagförslag genom att ge ut s.k. grönböcker (consultation documents). Vidare ombeds Kommissionen att tidigt nästa år avsluta det arbete som jag nyss hänvisade till och som går ut på att öka allmänhetens tillgång till information hos Kommissionen och andra institutioner. Innehållet i Birminghamdeklarationen kommer att följas upp vid det planerade toppmötet i Edinburgh i december.

Vi kan alltså med tillfredsställelse konstatera att det nu också pågår en diskussion inom EG om en ökad öppenhet, och vi följer den diskussionen mycket noga – det kan jag försäkra.

Jag vill avslutningsvis återigen bekräfta att jag anser att det är väsentligt att Sverige i EG med kraft driver uppfattningen att offentlighet är betydelsefull också i samarbetet mellan stater.

Anf. 2 BIRGITTA HAMBRAEUS (c):

Fru talman! Jag ber att få tacka Ulf Dinkelspiel för ett utförligt svar på min interpellation.

Den svenska offentlighetsprincipen är unik, som statsrådet sade. Den är grundlagsfäst i tryckfrihetsförordningen. Ända sedan 1766 har medborgarna i princip haft tillgång till myndigheternas handlingar. Det gäller alltså inte bara de handlingar som regering eller myndighet väljer att presentera, utan man har rätt att ta del av allting och själv avgöra vad som är viktigt. Alltså: Det räcker inte med regeringens grönböcker om EG, där regeringen gör urvalet av fakta. Det räcker inte med redovisningar, där regeringen själv väljer ut vad man vill presentera.

Jag tycker att Sverige redan nu skall använda befintliga kanaler för att påverka EG att ta över vår offentlighetsprincip. Det finns, som statsrådet framhåller i svaret, strävanden mot en ökad öppenhet inom EG-länderna. Samtidigt finns det de som vill öka hemlighetsmakeriet.

Några månader efter förhandlingarna i Maastricht lade EG-kommissionen fram ett förslag om ännu stramare sekretessregler. DN skriver den 27 oktober på ledarplats:

”Tanken i förslaget är att ett system med säkerhetstjänstemän ska byggas upp såväl i EG som i medlemsstaternas förvaltningar. Alla offentliganställda ska vara skyldiga att rapportera till dessa säkerhetstjänstemän så snart de misstänker någon för att ha lämnat ut sekretessbelagda uppgifter. — så fort någon detalj är sekretessklassad ska hela dokumentet hemlighållas.

Modellen är inget annat än ett grundskott mot de principer som styr den svenska grundlagens offentlighetsprincip och meddelarfrihet. Motståndet mot förslaget är visserligen stort. — Vi måste strida för att öppenheten ska karaktärisera också framtidens offentliga samtal i Sverige.”

Jag tycker att det verkar precis tvärtom! Det verkar som om Sverige håller på att urholka offentlighetsprincipen utan att ens någon krävt det av oss. Sekretesslagen medger vissa undantag i tryckfrihetsförordningens regler om offentlighet, huvudsakligen när det gäller att skydda enskildas integritet.

Utrikessekretessen regleras i sekretesslagens 2 kap., där det står i 1 §:

”Sekretess gäller hos regeringen och inom utrikesrepresentationen för uppgift som angår Sveriges förbindelser med annan stat eller i övrigt rör annan stat, mellanfolklig organisation, myndighet, medborgare eller juridisk person i annan stat eller statslös, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att detta stör Sveriges mellanfolkliga förbindelser eller på annat sätt skadar landet.

Sekretess gäller hos annan myndighet än som avses i första stycket för uppgift som anges där, om det kan antas att det stör Sveriges mellanfolkliga förbindelser eller på annat sätt skadar landet om uppgiften röjs.”

Jag tycker att det är viktigt att vi verkligen vet vilken inskränkning vi här har att ta hänsyn till.

I förhandlingarna med EG om det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, EES, har en praxis av hemlighetsmakeri utvecklats, som statsrådet Dinkelspiel säger kommer att utgöra modell för kommande förhandlingar med Europeiska unionen om medlemskap. Det här tycker jag är mycket illavarslande. Jag hade velat diskutera den här frågan med justitieministern eller med biträdande justitieministern, eftersom varken jag eller Ulf Dinkelspiel torde vara experter på grundlagsfrågor. Jag tycker att det verkar som om regeringen har hårddragit bestämmelserna om utrikessekretess.

Jag vill ställa följande frågor till statsrådet: Skadas verkligen landet eller våra mellanfolkliga förbindelser om det blir offentligt vilka tveksamheter som svenska myndigheter redovisat inför en anknytning till EG och EG:s lagar? Är det EG-kommissionen som kräver att vi hemlighåller vilka förhållanden i vårt eget land man vill ha information om innan man lämnar sin avi som svar på vår medlemskapsansökan? Varför är inte regeringens svar på EG-kommissionens frågor offentliga? Vad är det man säger egentligen, som skulle kunna skada landet eller de mellanfolkliga förbindelserna om det kom ut? Förstår inte statsrådet att detta hemlighetsmakeri skapar misstänksamhet?

Förhandlingsmaskineriet för EES har varit mycket omfattande, med många inblandade – det är sant. Men möten med näringsliv och fack och i alla referensgrupper sker i slutna rum utan att protokoll förs, så att inte ens framtidens historiker kan studera vad som hände.

Regeringens grönböcker är utförliga, om än något monotona i sina uppräkningsrader. Det är dock regeringen som väljer vad som skall presenteras och vad som skall utlämnas. Det är nästan omöjligt att leta reda på hakarna i framställningen, eftersom de som berörs av en fråga inte kan få tillgång till

bakgrundsmaterial så att de kan reagera på informationen. En ständigt pågående remissbehandling skulle vara på sin plats. När allt väl är klart och tusentals sidor plötsligt skickas på remiss, blir det också svårt för de närmast insatta inom ett område att dra slutsatser.

Svenska myndigheter har svarat på regeringens frågor inför EES-förhandlingarna. Då ett svar har lämnats av en myndighet är det inte längre ett internt arbetspapper och bör alltså offentliggöras omedelbart, eller hur?

Fru talman! Jag ber faktiskt om tillåtelse att få fortsätta mitt inlägg ytterligare, även om det kanske bryter mot våra överenskommelser. Jag anser att det här är en oerhört viktig fråga och att allt det jag har förberett bör komma till protokollet.

Anf. 3 TALMANNEN:

Det går bra, om det ryms inom den medgivna tidsramen. Det återstår dock bara tre sekunder av den.

Anf. 4 BIRGITTA HAMBRAEUS (c):

Fru talman! Det gör det inte. Men jag har en sida av mitt förberedda inlägg kvar. Det tar ungefär tre minuter.

Anf. 5 TALMANNEN:

Jag har tyvärr inte möjlighet att medge det. Riksdagsordningen föreskriver att inlägget får vara högst sex minuter. Birgitta Hambraeus får återkomma.

Anf. 6 BIRGITTA HAMBRAEUS (c):

Fru talman! Då avslutar jag med ytterligare en fråga till statsrådet. Bör inte de s.k. interna arbetspapperen – som inte längre är interna, eftersom de har lämnat myndigheten – omedelbart ha offentliggjorts?

Anf. 7 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Fru talman! Birgitta Hambraeus har i samband med sina kommentarer till mitt svar ställt ett antal ytterligare frågor. Innan jag besvarar dem vill jag först säga att det är min avsikt att med respekt för de lagar och regler som vi måste följa i förhandlingarna sträva efter en så stor öppenhet som möjligt i de förhandlingar som nu förestår.

Jag vill med utgångspunkt från Birgitta Hambraeus frågor peka på hur vi i praktiken omsätter dessa strävanden i handling. Birgitta Hambraeus uttalade sig erkännande om grönböckerna, i den meningen att de är fylliga. De är verkligen fylliga och innehåller varenda rättsakt som aktualiseras i samband med ett medlemskap, liksom en beskrivning av vad de innehåller och en beskrivning av motsvarande svenska bestämmelser. Som ett komplement har det utgivits en särskild skrift som redovisar konsekvenserna av en svensk anpassning till EG:s bestämmelser på de olika områdena. Det är också en ordentlig grönbok som innehåller omfattande material för dem som noggrant och i detalj vill sätta sig in i de enskilda förhandlingspositionerna. Som en komplettering till detta kommer vi – på det sätt jag redan har gjort – att utförligt här i riksdagen och i andra sammanhang offentligt redovisa svenska

ställningstaganden, svenska förhandlingsfrågor och svenska förhandlingsmål. Detta skall göras så att allmänheten noggrant skall kunna följa uppläggningsen, förhandlingen, vilka förhandlingspositioner vi intar samt vilka förhandlingsmål vi har uppställt.

Birgitta Hambraeus ställde en fråga om det material som har överlämnats till kommissionen i samband med kommissionens arbete på att framställa ett yttrande. Det har rört sig om material av typen statistik, fakta om svensk lagstiftning och en redovisning av svenska förhållanden. Jag delar uppfattningen att detta material inte innehåller något hemligt. Det är helt enkelt en redovisning av svenska förhållanden. Enligt den ordning som har tillämpats under EES-förhandlingarna har detta betecknats som arbetsmaterial och överlämnats mycket formlost. Det har ofta varit fråga om att överlämna broschyrer eller att ge muntliga upplysningar om vad som gäller på olika områden.

De svar som vi har lämnat har i alla relevanta delar redovisats och återgivits i det yttrande av kommissionen på 50–60 sidor, som finns tillgängligt. I detta yttrande är de svenska förhållandena beskrivna på ett rättvisande sätt, tack vare att vi har redovisat de svenska förhållandena.

Som ett led i den strävan efter ökad öppenhet som jag har redovisat här skall jag försöka finna former för att i den utsträckning det är möjligt – bortsett från muntliga samtal om sakupplysningar – se till att det här materialet är tillgängligt. Jag kan försäkra Birgitta Hambraeus att materialet inte innehåller några hemliga uppgifter. Det gäller att hitta hanteringsformer som gör att det inte blir alltför otympligt. Det är fråga om arbetsmaterial. Vi är ännu inte inne i en förhandlingsfas.

Därmed har jag också besvarat Birgitta Hambraeus fråga om det är kommissionen som kräver att vi skall hemlighålla material. Så är det alltså inte. Kommissionen frågar vad som gäller på ett visst område och om vi har någon statistik. Frågorna kan gälla hur transportstödet eller den svenska regionalpolitiken är utformade. Vi överlämnar då den typ av faktaskrifter som finns tillgängliga för alla. För att undvika ett misstänkliggörande – vilket är det värsta som kan hända i förhandlingarna – kommer jag att så långt det bara är möjligt se till att det skall framgå vilket material som har överlämnats och vilken karaktär det har.

Fru talman! Därmed tror jag att Birgitta Hambraeus och jag kan vara eniga på en avgörande punkt. Det finns ett starkt svenskt intresse av att verka för största möjliga öppenhet och att motverka misstänkliggörande. Jag skall på allt sätt söka medverka till det.

Avslutningsvis vill jag säga att den svenska offentlighetsprincipen icke är förhandlingsbar. Det innebär att vi kommer att motsätta oss varje diskussion om förändring av den svenska offentlighetsprincipen. Det ingår i vår svenska förhandlingsposition. Samtidigt är det uppenbart – jag håller med om vad Birgitta Hambraeus sade på den punkten – att vi skall utnyttja alla möjliga och på gränsen till omöjliga kanaler för att framföra våra synpunkter i dessa frågor och för att föra fram våra svenska värderingar när det gäller öppenhet m.m. Det är självklart att den svenska offentlighetsprincipen och den tillämpning den får i praktiken blir en utgångspunkt för vår argumentering i

det här hänseendet. Jag hoppas och tror att det också framgick av mitt första svar.

Anf. 8 BIRGITTA HAMBRAEUS (c):

Fru talman! Jag tolkar statsrådet så att man i fortsättningen kommer att kunna få betydligt fler handlingar utlämnade än vad som nu skett. Efter statsrådets svar blir det helt obegripligt varför UD vägrar att, på utredningstjänstens anmodan, lämna ut de frågor vi fick från EG-kommissionen, och svaren på dem. Om de är väldigt många kunde man ha gjort en lista så att jag själv hade kunnat söka fram allt. Detta blev helt obegripligt efter statsrådets svar.

Statsrådet säger att det skulle skada vår position i förhandlingarna om våra myndigheters och andras synpunkter blev offentliga. Statsrådet sade: Om egna förhandlingspositioner i vissa fall blir allmänt tillgängliga skulle detta kunna medföra att svenska intressen inte kan drivas på bästa sätt. Hur då, Ulf Dinkelspiel? Är det inte precis tvärtom? Om vi hade en offentlig debatt om att EG inte vill gå med på villkor som vi ställt upp för vår anslutning borde det väl i stället stärka förhandlarnas position. Man kan då säga i förhandlingarna att det är nödvändigt att vi får vissa undantag, ni ser hur debatten rasar, svenskarna kommer aldrig att gå med på att vi ger oss på denna punkt.

Är det inte så som exempelvis Norge, Schweiz och Österrike har handlat för att försvara sin oljeindustri och sitt fiske och för att skydda sina känsliga alpddalar från tung lastbilstrafik? Våra förhandlare har kallat detta för hinder i förhandlingarna, och suckat över att det finns problem med vissa länder som fördröjer avtalet. Jag tycker att det är upprörande. Vi borde självfallet ha hållit ihop med de andra EFTA-länderna och därmed stärkt vår gemensamma förhandlingsposition.

Nej, statsrådet Dinkelspiel, det är svårt att värja sig för misstanken att det aldrig är fråga om verkliga förhandlingar för svensk del. Ivern att få vara med och leka med de stora pojkarna är starkare än viljan att behålla Sveriges rätt till självbestämmande.

Fru talman! De nuvarande livliga diskussionerna i EG-länderna och osäkerheten om hur man skall gå vidare i samarbete inger hopp. Snart inser nog också svenskt näringsliv att det inte gynnar dem att ge sig in i det byråkratiska kaos som EG-länderna själva kritiserar. Trycket på politikerna att ansluta Sverige till kontinenten lättar och vi kan lugnt fortsätta att vidareutveckla samarbetet med våra kära grannstater, som vi gjort i decennier, med frihandels-, forsknings- och studentutbyte, standardiseringsarbete och påverkan i olika grupper. Vi kan göra det utan att ge upp Sveriges rätt till självbestämmande.

Anf. 9 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Fru talman! När det gäller frågan om materialets tillgänglighet vill jag svara ja. Materialet kommer att finnas tillgängligt i den utsträckning det över huvud taget går att veta att det överlämnats; om det har överlämnats som vanlig faktaskrift finns det inte dokumenterat. I den utsträckning det är möjligt skall jag se till att materialet blir tillgängligt. Svaret på den frågan är

alltså ja. Jag tror att Birgitta Hambraeus och jag på den punkten har samma strävan, nämligen största möjliga öppenhet.

Däremot, Birgitta Hambraeus, kan jag inte på något sätt acceptera den beskrivning som gjordes av våra förhandlingar. Jag var visserligen inte politiskt ansvarig för dem – det var en tidigare regering som var det – men jag deltog ändå aktivt i dem som chefsförhandlare, och i slutskedet som ansvarigt statsråd. EES-förhandlingarna – i den del de rörde svenska intressen – fördes i allt väsentligt under en tidigare regering. Också med den utgångspunkten torde jag dock kunna säga att de svenska förhandlingsfrågor och förhandlingsmål som ställts upp och redovisats i riksdagen drevs med en styrka som gav ett mycket verksamt resultat, vilket också redovisas i de förhandlingsresultat vi uppnår.

Om Birgitta Hambraeus jämför de svenska förhandlingsmål som uppställdes med de resultat som nåddes skall hon finna att de i väsentliga delar kunnat uppnås i förhandlingarna. Jag tycker att Birgitta Hambraeus uttalande är en förolämpning mot det sätt som förhandlingarna fördes på. Jag är överraskad att detta framförs av Birgitta Hambraeus.

När det gäller andra länders sätt att driva sina förhandlingar tycker jag att Birgitta Hambraeus ger en helt missvisande bild. Varje land kämpar för sina intressen. Vi har respekt för det på samma sätt som de andra länderna har respekt för vårt sätt att föra förhandlingar. Birgitta Hambraeus, låt inte motståndet mot ett EES-avtal och ett medlemskap – jag kan ha respekt för Birgitta Hambraeus uppfattning i den delen – gå över i anklagelser som saknar fog. Tack, fru talman.

Anf. 10 BIRGITTA HAMBRAEUS (c):

Fru talman! Statsrådet säger att varje land kämpade för sig självt i EES-förhandlingarna. Om jag är rätt underrättad var det tänkt att EFTA-länderna tillsammans skulle förhandla med EG och stärka varandra. I stället valde man en uppläggning där var och en fick försvara sina intressen. Jag har själv hört förhandlare sucka över hur tröga de andra länderna är; det är min källa.

Hade det inte, Ulf Dinkelspiel, varit till hjälp för förhandlarna – om man nu ville ha permanenta undantag och en position för Sverige som inte var alldeles självklar att man skulle få i EG – om man hade haft ett eldunderstöd från en svensk debatt, om man hade offentliggjort alla myndigheters tveksamheter, om det hade blivit stora, välgrundade diskussioner här i kammaren, om tidningarna hade skrivit och TV hade rapporterat? Hade det inte varit till hjälp för den dåvarande chefsförhandlaren att kunna säga: Se på debatten i Sverige, vi måste få det här undantaget permanent.

Nu är det ju inte det vi diskuterar i dag, men enligt vad jag har kunnat utläsa av den enorma mängden EES-papper, har vi inte fått något permanent undantag. Det är fråga om några års övergångsregler och vi hoppas att de skall hinna i kapp. Men något permanent undantag har vi alltså inte fått.

Det är en viktig grundsats i tryckfrihetsförordningen och vår offentlighetsprincip att man skall ha möjlighet att själv göra ett urval av de fakta som finns hos myndigheterna. Jag vill fråga statsrådet: Är det inte skillnad på när regeringen gör ett urval och presenterar det – hur utförligt man än tycker att

det är – och om undersökande journalister och intresserade medborgare har rätt till grundmaterialet och själva kan göra den vinkling av ett material som man behöver för att kunna förstå vad det egentligen gäller? Jag hoppas att vi är överens på den punkten.

Till sist vill jag säga att jag naturligtvis är oerhört glad över att statsrådet nu säger att de frågor som EG-kommissionen lämnade, när de ville undersöka hur de skulle utforma svaret på vår ansökan, offentliggörs och att också våra svar offentliggörs och att det görs en lista över publikationer. Jag menar inte att den skall finnas och läggas ut till oss alla.

Detta är viktigt: Vad är det de har frågat oss? Vi kan naturligtvis inte bara se på deras svar, utan vi måste veta vad vi svarade dem och vad de frågade.

Anf. 11 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Fru talman! I beskrivningen av hur EES-förhandlingarna fördes och de resultat man uppnådde, fanns en klar felaktighet: En del av de undantag vi har fått är icke tidsbegränsade. Det gäller bl.a. miljöområdet där det är fråga om en rullande övergång till den tidpunkt då det kan ske en harmonisering på högre nivå. Det finns inget krav på att vi anpassar oss nedåt.

När det gäller sättet att föra förhandlingarna vill jag säga att EFTA-länderna uppträdde gemensamt. Vi understödde varandra i alla frågor. Men i slutändan stod det naturligtvis klart vilket lands intressen som i första hand drevs. Om en förhandling exempelvis enbart gällde norsk fisk, är det uppenbart vilket land som i första hand hade intresse i frågan. Men i alla delar var det fråga om en gemensam EFTA-position. Det låg i sakens natur.

Birgitta Hambræus säger att det väl inte skulle skada oss att uppge våra förhandlingspositioner. Jo, det skulle det göra i en hel del fall; inte att uppge våra förhandlingsmål, vad vi skall strida för. I den delen är det en styrka att ha en bred uppslutning. Det sade jag när jag redovisade våra förhandlingsmål som har en bred politisk förankring i denna riksdag och som alla våra tyngre remissinstanser står bakom, såvitt jag kan bedöma. Men förhandlingsmålen, som vi skall strida för är en sak.

Våra förhandlingspositioner är en annan sak. Att exempelvis, Birgitta Hambræus, tala om att vår förhandlingsposition är att vi skall sträva efter att få 1 miljard kronor för Norrland, men att om önskemålet inte kan tillgodoses därför att det möter alltför stort motstånd från andra medlemsländer är du – Sveriges förhandlare i EG – bemyndigad att gå ned till 500 miljoner kronor, är inte ägnat att stärka våra förhandlingspositioner.

Det är heller inte förenligt med svenska intressen att, om man har en utredning om ett ärende där det kan föreligga olika tolkningar och där man eftersträvar att få en viss tolkning godkänd av EG i förhandlingarna, skriva i förhandlingsinstruktionen att vi i första hand skall sträva efter att uppnå en sak, men att man – om EG-sidan inte går med på det – kan falla tillbaka på den eller den punkten. En svensk förhandling som förs på sådana premisser – med öppna förhandlingspositioner – skadar svenska intressen. Därför måste man göra en avvägning. Tack, fru talman.

Talmannen anmälde att Birgitta Hambræus anhållit att till protokollet få antecknat att hon inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Prot. 1992/93:23
13 november 1992

Överläggningen var härmed avslutad.

*Svar på
interpellationer*

2 § Svar på interpellation 1992/93:12 om principen vid tillsättning av tjänster

Anf. 12 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Fru talman! Margareta Winberg har ifrågasatt mina skäl för att inte förordna en viss person som sekreterare i kommittén om registrerat partnerskap och ställt ett antal frågor till mig med anledning därav.

Inledningsvis vill jag erinra om att jag som statsråd är förhindrad att i ett interpellationssvar gå närmare in på en enskild persons kvalifikationer och personliga omständigheter i övrigt.

Partnerskapskommittén tillsattes år 1991 mot bakgrund av motioner i riksdagen och en diskussion i massmedia om den rättsliga formen för homosexuell samlevnad, vilket bl.a. resulterade i en skrivelse från Socialstyrelsen till regeringen. I skrivelsen överlämnade Socialstyrelsen ett förslag till lagstiftning om registrerat partnerskap efter dansk modell. Socialstyrelsens förslag var dock inte av den karaktären att det kunde läggas till grund för lagstiftning. Den som hade utarbetat underlaget för Socialstyrelsens förslag var den person som Margareta Winberg menar borde ha utsetts till sekreterare i Partnerskapskommittén.

Den dåvarande socialdemokratiska regeringen beslöt emellertid att tillkalla en parlamentarisk utredning med uppdrag dels att utvärdera lagen om homosexuella sambor, dels att överväga en lagstiftning om registrerat partnerskap.

Jag vill här särskilt understryka att kommittén inte fått regeringens direktiv att lägga fram ett förslag till partnerskapslag, utan att kommittén har fått i uppdrag att göra en objektiv och saklig bedömning av frågan om det behövs en lag om registrerat partnerskap.

Av interpellationen kan utläsas att Margareta Winberg ifrågasätter om jag inte, genom att inte förordna den ifrågavarande personen till ny sekreterare i kommittén, har diskriminerat denne på grund av att han antingen är öppet homosexuell eller har en anknytning till Riksförbundet för sexuellt likabehandling. Så är inte fallet.

Det är inte, som Margareta Winberg också framkastar, fråga om vederbörandes eventuella organisationstillhörighet eller någon befarad jävssituation. Det är inte heller fråga om RFSL:s ställning som remissinstans eller förbundets intresse av utredningsresultatet och – sist, men inte minst – inte heller fråga om diskriminering av en homosexuell person.

Saken ligger i stället till på följande sätt. Som jag nyss framhöll skall Partnerskapskommittén enligt sina direktiv arbeta på ett objektivt och sakligt sätt. Kommittén har fått ett mycket grannlaga uppdrag. Homosexuell samlevnad är accepterad av statsmakterna. Detta har varit klart ända sedan början av 1970-talet, bl.a. genom av riksdagen godkända uttalanden av lagut-

skottet och socialutskottet. Men det är fortfarande en synnerligen kontroversiell fråga vilken legal form som samhället skall tillhandahålla för homosexuell samlevnad. Här bryter sig meningarna starkt mellan och inom de politiska partierna, och detta kommer till synes även inom kommittén.

Mot den bakgrunden anser jag att det är väsentligt att kommitténs arbete och resultat inte kan ifrågasättas på annat än rent sakliga grunder.

När det sedan gäller vilka krav som bör ställas på en sekreterare i en parlamentarisk kommitté får det som regel anses vara ett oavvisligt krav att sekreteraren skall vara en person som kan förväntas stå neutral i de kontroversiella frågor som kommittén har att behandla. Samtliga kommittéledamöter från de olika riksdagspartierna skall kunna känna fullt förtroende för sekreteraren och dennes sätt att arbeta. Sekreteraren förutsätts vidare kunna biträda de ledamöter som så önskar med att ta fram ett fullgott underlag för deras ställningstaganden och lämna förslag till skrivningar som tillgodoser deras skilda önskemål.

Förordnanden som kommittésekreterare behöver inte göras till föremål för något ansökningsförfarande. Det betyder bl.a. att kommittésekreterare kan "handplockas". Som regel sker dock dessa förordnanden efter s.k. intresseanmälan, dvs. departementet utannonserar uppdraget som kommittésekreterare, och de som är intresserade av att komma i fråga anmäler sitt intresse. Sådana annonseringar sker ibland flera gånger för att hitta en från alla synpunkter väl kvalificerad person. Därefter utses – självfallet på sakliga grunder – den som befinns vara mest lämpad för arbetsuppgiften.

Den person som Margareta Winberg åsyftar i sin interpellation har i den allmänna debatten energiskt drivit frågan om att en partnerskapslag bör införas, liksom även frågan om att homosexuella bör få adoptera barn. Detta har framgått av hans ursprungliga intresseanmälan, som innehåller dels hänvisningar till flera inlägg i tidningar och tidskrifter och till framträdande i TV, dels en försäkran om hans nuvarande starka engagemang i frågan om att en partnerskapslag skall införas. Som tidigare nämnts har personen i fråga även utarbetat underlaget för Socialstyrelsens förslag till partnerskapslag.

Av vad jag nyss sagt om Partnerskapskommitténs uppdrag och det neutralitetskrav som ställs på en kommittésekreterare följer, att det är uppenbart att denna person inte kan anses lämpad att förordnas som sekreterare i partnerskapskommittén.

Det bör också framhållas att det rätta sättet att tillföra en parlamentarisk kommitté kunskap från dem som har särskilda erfarenheter på ett område är att tillkalla dem som experter och inte att förordna dem som sekreterare.

Hade den ifrågavarande personen förordnats som sekreterare i partnerskapskommittén skulle det dessutom ha kunnat uppfattas som en tydlig signal från mig till kommittén, och jag hade – med rätta – kunnat bli kritiserad för att försöka styra dess arbete.

Partnerskapskommittén har nu fått en ny sekreterare, som kunnat tillträda omgående. Handläggningen av frågan om förordnande av ny sekreterare har därmed inte heller, som Margareta Winberg påstår, inneburit någon avsevärd försening i kommitténs arbete.

Slutligen, för att ytterligare understryka att det inte är fråga om någon diskriminering av homosexuella, kan jag tillägga att det självfallet inte har varit

aktuellt att göra några efterforskningar i privatlivet hos dem som anmält intresse för att bli sekreterare i Partnerskapskommittén. Det har således helt saknat betydelse om en sökande varit heterosexuell eller homosexuell.

Prot. 1992/93:23
13 november 1992

*Svar på
interpellationer*

Anf. 13 MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Jag är inte särskilt nöjd. Situationen var den att utredningen om registrerat partnerskap i somras befann sig utan sekreterare. Det hände för mer än tre månader sedan. Under den här tiden har arbetet i Partnerskapskommittén legat nere, vilket betyder att den försening som redan tidigare förelåg ytterligare har dragit ut på tiden. Sannolikt betyder det även att resultatet, ett registrerat partnerskap, försenats minst ett år, skulle jag kunna tänka mig.

När tjänsten utannonserades första gången sökte två personer. Den ena personen drog sig senare tillbaka, och kvar fanns det en kompetent revisionssekreterare i Högsta domstolen. Han fick snart beskedet att han inte var lämplig, eftersom det var en mycket kontroversiell fråga. Varför var han inte lämplig? Jo, han hade en alldeles särskild kunskap på området. Han hade stött medlemmar i RFSL i olika juridiska frågor, t.ex. när medlemmarna blivit diskriminerade i olika anställningsfrågor. Han har ansetts så kompetent att han anlitats av Socialstyrelsen för att utarbeta deras förslag om registrerat partnerskap. På grund av denna kompetens blir han emellertid obrukbar som sekreterare i den nuvarande utredningen.

I sitt svar säger statsrådet Reidunn Laurén att detta skulle ha kunnat uppfattas som en signal från statsrådets sida till kommittén, om den ifrågavarande personen hade förordnats som sekreterare – underförstått att statsrådet hade samma åsikt som utskottsmajoriteten, eftersom den råkade sammanfalla med den sökandes.

När statsrådet nu i sitt svar på mina frågor hävdar att personens sexuella läggning inte spelar någon roll, går hon in på personens åsikter. Den sökandes åsikter gör honom olämplig. Människor med klart uttalade uppfattningar anses således inte kunna vara objektiva och skall därför uteslutas från vissa uppdrag. Man måste ju tolka det här svaret så.

Fru talman! Men här handlar det ju om yrkesetik, dvs. att kunna verka som en sekreterare i en utredning, som en statstjänsteman i övrigt, objektivt och oväldigt. På fullt allvar hävdar statsrådet att människor med en viss åsikt saknar yrkesetik. Människor utan åsikt kan däremot anställas. Det är så att man baxnar, må jag säga.

Människor med klart uttalade åsikter är i själva verket mindre farliga än de utan, därför att de med öppna åsikter blir mer bevakade än andra. De människor som håller tyst om sina privata åsikter kan propagera för dem i lönndom, om de skulle vilja.

Vad som emellertid är nytt och farligt är att börja fråga människor om deras politiska uppfattningar. Man undrar om detta är en ny regel, en ny åsiktsregistrering av gammalt slag. Är det inte så i det här fallet, att det är den sökandes åsikter som fäller honom?

Statsrådets bedömning strider mot en i går aktuell utnämning, nämligen utnämningen av före bankdirektören Christer Bergquist som utsågs till generaldirektör för det nya organ som skall granska banker, trots att han själv

kommer från en av dessa banker som skall granskas. Trots att bankdirektör Christer Bergquist har varit synnerligen inblandad i aktuella bankfrågor och är långt ifrån neutral, uttalade skatteministern i går att han inte ansåg Christer Bergquist kontroversiell när det gäller att övervaka banker.

Statsrådet Reidunn Laurén! Det är något som inte stämmer. Jag undrar om det i själva verket inte är så att ni inte vill ha en person med åsikter, utan ni vill ha en reserverad eller en möjligen kritisk sekreterare. Jag säger detta med tanke på att chefen för statsrådet Reidunn Lauréns departement tillhör det parti som just i början av 70-talet inte instämde i att homosexuell samlevnad är en utifrån samhällets synpunkt fullt acceptabel samlevnadsform. Jag ifrågasätter kraftigt om ni vill ha en objektiv behandling av frågan.

För att vara litet fräck, skulle man kunna fråga om den nya sekreterarens åsikter har kontrollerats av departementet. Tänk om hon delar majoritetens uppfattning! Vad händer då? Vad händer om hon tycker som minoriteten? Såsom var och en inser blir situationen fullständigt ohållbar. En sekreterare i en utredning, precis som vilken statstjänsteman som helst, måste förhålla sig objektiv men naturligtvis ha rätt att ha sina politiska och privata åsikter. Vi förutsätter att de är oväldiga.

Statsrådet skiljer inte på personliga åsikter och yrkesetik. Fru talman! Det väcker i hög grad min oro för framtiden.

Anf. 14 KENT CARLSSON (s):

Fru talman! Det här fallet har väckt en hel del uppmärksamhet i massmedia, och det har principiell betydelse. För att ge litet historik kan jag säga att de skäl som statsrådet nu anger i sitt svar på interpellationen är helt andra skäl än de som angavs för att personen i fråga inte kunde få tjänsten som sekreterare i Partnerskapskommittén. Ett av statsrådets departementsråd sade till den sökande att ett skäl till att han inte kunde få uppdraget var att han var för nära kopplad till Riksförbundet för Sexuellt Likaberättigande. Man måste fråga om departementsrådet agerade med statsrådets goda minne eller på egen hand och vilka åtgärder statsrådet tänker vidta med anledning av det. Det huvudskäl som statsrådet nu uppger är något slags neutralitet eller skenbar objektivitet.

I den kommitté där jag sitter, Ungdomsbrottskommittén, har vi en sekreterare som i många frågor inte alls delar mina uppfattningar utan har direkt motsatta uppfattningar. Jag tror ändå att det är lättare för mig att diskutera och samarbeta med en sådan sekreterare, som jag vet var jag har och som med sin yrkesmässiga grund kan bistå mig med de råd och dåd som en minoritet i en kommitté eller en utredning kan tänkas behöva.

Det är ett märkligt resonemang som statsrådet för och som hon har gett uttryck för i brev till den person som interpellationen handlar om. Det gäller att en utredning inte skulle kunna ha en lojal sekreterare. I den debatt som har förts och de skrifter som har utväxlats säger statsrådet i princip att hon inte vill ha en sekreterare som är lojal med kommitténs majoritet. Hon har t.o.m. i ett brev gjort ett grovt fel, när hon inte har uppmärksammat att kommittén haft en omröstning om frågan och där majoriteten, inkl. ordföranden, har sagt att arbetet i kommittén skall inriktas på att ta fram ett förslag om registrerat partnerskap.

Homosexuella och deras organisationer i Sverige uppfattar statsrådet Laurens utnämning som en signal, men åt ett felaktigt håll. Det är att statsrådet, och indirekt regeringen, inte vill att registrerat partnerskap skall införas och därför fördröjer frågan.

Det kan finnas många olika orsaker till att regeringen drar på frågan och inte vill ha en kunnig, erfaren och entusiastisk sekreterare i kommittén. Det kanske beror mest på det som statsrådet antyder i sitt svar, nämligen att det finns delade meningar mellan partierna – det kan jag hålla med om – men också inom partierna. Det skulle i så fall vara mellan och inom regeringspartierna. Den här frågan har en politisk sprängkraft, som t.o.m. skulle kunna stjälpas den borgerliga regeringen, eftersom kds i så många sammanhang har markerat att man inte på några villkor kan tänka sig ett registrerat partnerskap.

Jag skulle vilja fråga: Har departementsrådet agerat på statsrådets uppdrag? Om han inte har gjort det, vilka åtgärder tänker statsrådet då vidta? Har statsrådet, som Margareta Winberg frågade om, tagit reda på den nya sekreterarens inställning?

I sitt svar säger statsrådet "att det är väsentligt att kommitténs arbete och resultat inte kan ifrågasättas på annat än rent sakliga grunder". Det är något som jag kan hålla med om, även om jag inser att det också förekommer ett politiskt spel och att det finns ett idémässigt innehåll. Det gör att jag inte tror att det är den sakliga grunden för utredningen som kommer att ifrågasättas, utan mer ideologin och människosynen, där vi vet vilken den traditionella uppdelningen är.

Jag vill då fråga: Menar statsrådet att den sökande som vi pratar om inte skulle kunna göra ett bra juridiskt och ett sakligt grundat arbete? Jag kan inte tolka skrivningarna i svaret på något annat sätt än att statsrådet anser att den aktuella personen inte skulle klara av det.

Anf. 15 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Fru talman! Jag vill börja med att svara på Kent Carlssons frågor. De motiv som jag har tillskrivits i interpellationen är helt tagna ur luften. Min inställning har hela tiden varit densamma, nämligen att den som utses till sekreterare i Partnerskapskommittén bör uppfattas som neutral i frågan om en partnerskapslag skall införas eller inte. Det är också precis vad jag uttryckte i brev till vederbörande. Vad som har sagts eller inte sagts i telefonsamtal med departementstjänstemän vet jag inte. Jag har däremot sett brevet från en departementstjänsteman, och där fanns det över huvud taget inte en antydning om de skäl som Kent Carlsson nämnde och som även Margareta Winberg har tagit upp i interpellationen.

Det huvudsakliga för mig är alltså att kommittén har ett synnerligen grannliga uppdrag. Det är alltså inte vilken kommitté som helst. Det är en kommitté som reser moraliska och religiösa frågor, som är viktiga för många människor, och jag menar att man måste respektera det och se till att arbetet och det resultat som kommittén kommer fram till inte kan ifrågasättas på annat än rent sakliga grunder.

En väsentlig del i den hänsyn som jag anser att man bör ta till kommitténs ledamöter är att man inte utser en person till sekreterare som ivrigt har delta-

Prot. 1992/93:23
13 november 1992

*Svar på
interpellationer*

git i den allmänna debatten, som har förordat införande av en partnerskapslag och som jag närmast skulle vilja beteckna som en aktivist för de homosexuellas rätt till en partnerskapslagstiftning och även rätt att adoptera barn. Detta framgick redan av personens ursprungliga intresseanmälan.

Den här debatten skall handla om vilka principer som tillämpas vid förordnande av kommitténs sekreterare. Jag har redogjort för det i interpellationsvaret, men jag kan ändå sammanfattningsvis säga följande.

Till att börja med skall slås fast att förordnande av kommittésekreterare självfallet alltid skall ske på sakliga urvalsgrunder. Någon typ av diskriminering är alltså utesluten. Jag kan här hänvisa till 1:9 i regeringsformen. När det gäller parlamentariska kommittéer innebär det bl.a. ett krav på att sekreteraren kan förväntas stå neutral i de kontroversiella frågor som kommittén har att behandla. Sekreterarens uppgift är att på ett objektivt och sakligt sätt arbeta för hela kommittén, Kent Carlsson, inte bara för majoriteten i kommittén. Att utse en sekreterare som driver majoritetens mening, och som också i sin intresseanmälan anger det faktum att han driver den frågan som en merit, vore dessutom ett sätt att köra över de riksdagsledamöter i kommittén som kan förutses utgöra en minoritet.

Vad sedan gäller själva förfarandet att förordna en sekreterare behöver man inte, som jag tidigare har sagt, tillämpa ett formellt ansökningsförfarande. Det innebär att vederbörande statsråd har ganska fria händer när det gäller att bestämma vem som skall förordnas. Det har också varit meningen. Man har här velat ge utrymme för att kunna möta de många olika situationer som kan uppstå. Det finns nämligen en mycket stor variation bland kommittéerna, och rader av olika önskemål måste kunna tillgodoses. Många sådana önskemål kan vara betydligt mer subtila än i detta fall, som ju är både konkret och högst förståeligt.

Frågan om jag har tagit reda på den nuvarande kommittésekreterarens politiska uppfattning eller uppfattningar i övrigt är närmast löjlig.

Det här framgår tydligt när jag i slutet av mitt interpellationssvar säger att det inte på något sätt har varit akutellt att gå in i vare sig på privata åsikter eller på privata levnadsförhållanden. Men detta, Margareta Winberg och Kent Carlsson, är något helt annat än när det är fråga om en person som mycket energiskt deltar i den allmänna debatten och gör det klart att han driver en viss uppfattning.

Anf. 16 KENT CARLSSON (s):

Fru talman! Jag vill börja med det som statsrådet avslutade med. Om en person öppet deklarerat sina åsikter och slåss för dem i den svenska demokratin, är han i princip utestängd från att bli kommittésekreterare i en statlig utredning. Om en person däremot döljer sina åsikter och jobbar på hemliga vägar – "underground", som man skulle säga i landet på andra sidan Atlanten – då kan han komma i fråga. Det är ett märkligt resonemang. Jag ifrågasätter om statsrådet har stöd för detta i regeringsformen, där det talas om att det för statlig tjänst är förtjänst och skicklighet som skall ligga till grund för om man skall kunna få en tjänst eller inte. Såvitt jag förstår gäller grundlagen även om det rör sig om en kommittésekreterartjänst.

Statsrådets resonemang är alltså oerhört märkligt. Det är bra att konstitu-

tionsutskottet granskar det här ärendet. Här kommer det nämligen in skäl som jag inte tror att våra grundlagsstiftare hade förutsett.

Vidare säger statsrådet Laurén att den kommittésekreterare som utses skall arbeta för hela kommittén. Det är självklart. Men ibland hamnar en kommitté i det läge då den måste bestämma sig för var tyngdpunkten av arbetet skall ligga. I partnerskapskommittén har man fattat ett sådant beslut. Då vore det väl bra med en sekreterare som är entusiastisk och kunnig och som därför kan se till att den fördröjning som av olika orsaker har drabbat kommittén kan tas igen.

Statsrådet uttryckte sig litet föraktfullt om aktivist. Ett sådant uttalande borde inte ett statsråd göra. Att människor är engagerade i den svenska debatten och den svenska demokratin för människors fri- och rättigheter borde tas som någonting mycket positivt. Jag kan inte se att den här personen – eller någon annan person – inte skulle kunna utföra ett sakligt och korrekt arbete på grund av sin uppfattning. De tjänstemän som finns inom statlig förvaltning kan nog klara av att göra distinktion mellan sina privata åsikter och sitt arbete och att serva både en minoritet och en majoritet.

Fru talman! Statsrådet sade att hon inte vet någonting om departementsrådets samtal i telefon. Jag hoppas att statsrådet har talat med sitt departementsråd och frågat vad personen ifråga verkligen sade till den sökande. Enligt de uppgifter som jag har var det skäl som angavs den nära kopplingen till RFSL. Statsrådet borde åtminstone ha förhört sig om departementsrådets version av det hela.

Anf. 17 MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! I likhet med Kent Carlsson blev också jag ganska upprörd över statsrådets svar. Statsrådet sade att ingen har diskriminerats på grund av sexuell läggning. Men statsrådet har nu själv medverkat till att debatten har glidit över till att handla om åsikter, vilka åsikter man får ha och vilka åsikter man inte får ha för att få ett uppdrag i en statlig utredning.

På min fråga om den nya sekreterarens åsikt svarar statsrådet att det är en löjlig fråga. Det förstår jag inte. Vad är det för någonting löjligt med den frågan? Om en person i det ena fallet kan diskvalificeras som sekreterare på grund av dess åsikter, är det klart att jag som kritiserar handläggningen av detta måste ställa frågan: Hur är det då med den andra personen? Om en person – precis som Kent Carlsson sade – uppger sina åsikter, kan han diskvalificeras, men om han håller tyst, anses han som neutral. Vad personen sedan gör på områden som inte märks är ointressant.

I svaret står det att sekreteraren skall vara en person som kan förväntas stå neutral och att samtliga kommittéledamöter skall kunna känna fullt förtroende för sekreteraren och dennes sätt att arbeta. Man kan då fundera över hur det är när det gäller andra statliga tjänstemän och också över vad man öppet får framföra, vilka organisationer man får vara med i osv. Jag tänker närmast på riksdagens utskott. Utskottens handläggare skall serva alla politiska partier, och det gör de med bravur. Handläggarna skriver reservationer från både vänster- och högerkanten, ibland bättre än partierna själva. Det är ingen som ifrågasätter handläggarnas oväldighet. Får en tjänsteman i ett utskott eller i en utredning som sekreterare ha en politisk uppfatt-

Prot. 1992/93:23
13 november 1992

*Svar på
interpellationer*

ning? Får han eller hon framföra den offentligt? Hur mycket av "aktivist" får man vara för att inte diskvalificeras för det ena eller andra uppdraget?

Det är mycket anmärkningsvärt att statsrådet driver frågan på det här sättet. I det aktuella fallet kan man ställa sig frågan: Skall man ställa större krav på en sekreterare i en utredning som har att följa en parlamentariskt sammansatt grupps uppdrag, en grupp som har en ordförande som leder arbetet? Skall man ställa högre krav på sekreteraren än på en domare i en överrätt? Det är vad det handlar om. Till det ena uppdraget duger personen men inte till det andra.

Jag vill också ta upp det som står på s. 2 i svaret, att man inte skall kunna ifrågasätta resultatet på annat än rent sakliga grunder, men det får jag återkomma till i mitt nästa inlägg.

Anf. 18 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Fru talman! Jag tycker inte att jämförelsen med ett uskott är särskilt lyckad. Som jag tidigare sade gäller detta en kommitté med ett mycket speciellt, grannliga uppdrag. För att klarlägga vad jag åsyftar vill jag göra en jämförelse med en annan typ av kommitté.

Låt oss, bortsett från att frågan redan har behandlats, anta att det handlar om en kommitté som har fått i uppdrag att överväga en eventuell avveckling av kärnkraften. Tror Margareta Winberg att man skulle skapa förtroende för en sådan kommitté om den hade en känd kärnkraftsförespråkare som ordförande och en sekreterare som i den allmänna debatten energiskt hade drivit sin åsikt att kärnkraften måste behållas?

Det här var inte fråga om att välja en enstaka person. Det var ett sökförfarande som pågick under en viss tid. När personen i fråga stod ensam kvar som sökande, bedömde jag att det skulle gå ut en ny förfrågan om intresseanmälan, vilket medförde att ytterligare intresserade anmälde sig. I slutfasen stod valet mellan tre personer. Alla tre var kompetenta, och det gällde då att utse den som var bäst lämpad för uppgiften. Min uppfattning är att den person som Margareta Winberg anser borde ha fått uppdraget inte var den som var bäst lämpad för uppgiften.

Ni ifrågasätter om detta är saklig grund för tillsättande av kommittésekreterare. Jag vidhåller på det bestämdaste att i det här fallet har man haft en saklig grund. I en kommitté med ett uppdrag av den här typen bör man eftersträva att tillsätta en sekreterare som kan förväntas förhålla sig neutral.

Anf. 19 KENT CARLSSON (s):

Fru talman! Statsrådet Laurén gör en jämförelse med en fiktiv situation, där det är fråga om en utredning om kärnkraftsavveckling. Om man följer de principer som statsrådet angav, skulle en kärnkraftsförespråkare inte kunna bli sekreterare. Uppriktigt sagt tror jag att det vore till fördel både för debatten och för arbetet i en sådan fiktiv kommitté, om man klart visste var man hade sekreteraren. Det är då lättare att resonera, samtidigt som man kan möta varandra med större respekt i kommittéarbetet.

Jag vill återkomma till utredningen om registrerat partnerskap. En tanke som har slagit mig är att den nyutnämnde sekreteraren kanske är medlem i en fundamentalistisk frikyrkoorganisation. I sitt dagliga arbete i kommittén

kanske han "mullvadar" på olika sätt för att bakvägen stoppa olika förslag och för att försöka fördröja och förhindra arbetet. Det är ju därför det är bättre att veta vad sekreteraren har för åsikter, utan att det för den skull skall påverka om personen i fråga skall få jobbet som kommittésekreterare eller inte. Det är anledningen till att både Margareta Winberg och jag har frågat om statsrådet har hört sig för med sekreteraren. I det ena fallet var ju sekreterarens åsikter så viktiga, men i det andra fallet betyder åsikterna tydligen ingenting. Jag misstänker att det här rör sig om en person som inte kommer att arbeta lika intensivt som jag tror att den sökande som vi här i dag talar om skulle ha gjort.

Allt som utförs på ett departement faller under statsrådets ansvar. Om departementsrådet har haft ett samtal, finns det väl anledning för statsrådet att förhöra sig om departementsrådets version av det hela.

Om det finns någon sanning i det som jag har fört fram här, borde man vidta åtgärder. Detta är ju i så fall något som statsrådet inte anser utgöra något skäl i detta sammanhang.

Slutligen, fru talman, kan jag bara spekulera. Men det är väl ingen dålig gissning att denna fråga är så känslig för den borgerliga regeringen, och framför allt för regeringspartiet kds, att man av det skälet vill skjuta på frågan, inte bara ett år utan helst till efter nästa val, eftersom frågan om homosexuella par skall kunna få en legal form för sin samlevnad har en sådan politisk sprängkraft. Jag tror inte att den borgerliga regeringen klarar av att hantera en sådan fråga. Risken är att regeringen spricker.

Anf. 20 MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Jag vill också kommentera det som statsrådet sade om en kärnkraftsavvecklingsutredning. Tänk om en förespråkare för kärnkraften, eller en motståndare, skulle bli sekreterare i en sådan. Det är egentligen ointressant. Jag tror nämligen att de personer som är anställda inom statsförvaltningen är oväldiga. Jag tror att en person, oavsett om han eller hon är för eller emot, skulle göra ett bra arbete.

Man kan med relevans överföra detta till riksdagen. Näringsutskottet handlägger frågor om kärnkraften. Man kan som exempel tänka sig att regeringen överlämnade en proposition till riksdagen om kärnkraftens avveckling – vilket inte är att förmoda, men man kan teoretiskt tänka sig det – och att det i näringsutskottet bland tjänstemännen finns personer som vill ha den kvar. Hur skulle de kunna arbeta med frågan? För mig är det självklart att de på ett objektivt och oväldigt sätt skulle kunna arbeta med frågan.

Lika självklart är det för mig att tjänstemän skulle kunna skriva en mot sin egen uppfattning stående reservation, därför att det är deras arbete. Här i huset har vi sett otaliga exempel på att tjänstemän har skrivit reservationer, från vänster till höger, med mycket gott resultat.

Man kan då fråga sig var gränsen går för när det blir så kontroversiellt att man måste åsiktgranska personer. Denna gång är det fråga om denna utredning. Vad blir det nästa gång? Vad ministern är inne på är att trampa på principer som jag trodde var ganska givna i detta sammanhang.

Jag vill ställa en fråga. Var går gränsen för det kontroversiella, och vem skall bestämma vad som är kontroversiellt eller inte? För mitt parti är denna

fråga inte längre särskilt kontroversiell. Man jag förstår att den är det för andra partier.

I svaret står det: "Samtliga kommittéledamöter från de olika riksdagspartierna skall kunna känna fullt förtroende för sekreteraren och dennes sätt att arbeta." Men man måste kunna skilja på privata åsikter, politiska åsikter, och tjänstemannaoväld. Självfallet skall en sekreterare vara lojal mot de olika personer som finns i en kommitté och skriva ett majoritetsbetänkande men också kunna ställa upp och skriva reservationer åt de andra i kommittén.

Vi har så många bevis på att detta är möjligt att jag tycker att det är fantastiskt konstigt att det inte skulle vara möjligt i detta fall. Precis som Kent Carlsson beklagar jag detta. Det har nämligen inneburit en försening. Jag sade ett år, men det kanske t.o.m. blir mer. Men till syvende och sist är det de homosexuella, som så hett har sett fram emot denna reform, som drabbas.

Anf. 21 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Fru talman! Detta, Margareta Winberg och Kent Carlsson, är inte alls fråga om någon åsiktsgranskning som ni påstår, utan det här är något som har tagits upp i vederbörandes intresseanmälan och anförts som en särskild merit till att han skulle få denna anställning. Det är också en stor skillnad på att ha åsiktsgranskning i den formen att man faktiskt frågar ut människor om vilka åsikter de har och att de själva talar om att de deltar i offentliga debatter med tillspetsade artiklar.

I slutänden var det, som jag tidigare har sagt, tre personer att välja mellan. Den person som Margareta Winberg åsyftar ansåg jag inte vara den som var mest lämpad att få detta uppdrag.

Det är inte detta förfarande att utse ny sekreterare som har varit det som har försenat kommitténs arbete, utan det är helt andra saker.

Sammanfattningsvis skulle jag, liksom tidigare, vilja säga att det är självklart att förordnande av kommittésekreterare alltid skall ske på sakliga urvalsgrunder. Någon typ av diskriminering är utesluten. Men man har samtidigt ett förhållandevis formlost förfarande med intresseanmälan, vilket ger stora möjligheter att ta hänsyn till varje kommittés speciella behov, och det är vad jag har gjort i detta fall.

Talmannen anmälde att Margareta Winberg och Kent Carlsson anhållit att till protokollet få antecknat att de inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på interpellation 1992/93:22 om sanktionspolitik och demokratistöd till Cuba

Anf. 22 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Fru talman! Pierre Schori har frågat mig hur regeringen ser på sanktionspolitik gentemot och demokratistöd till Cuba.

Cuba är en av de få kvarvarande kommunistiska diktaturerna i världen.

Dagligen sker brutala övergrepp mot grundläggande mänskliga och politiska rättigheter. Det finns inga tecken på politiska reformer i en demokratiserande riktning i Cuba. Omvärldens försök att påverka den kubanska regimen i demokratisk riktning har hittills varit förgäves. De fängelsestraff som utdöms för kubanska dissidenter är fortsatt hårda.

Regeringen har mot denna bakgrund funnit det angeläget att lägga om den kubavänliga politik som fördes av den föregående socialdemokratiska regeringen. En av skiljelinjerna i utrikespolitiken under den socialdemokratiska regeringens tid var ju just synen på den kommunistiska regimen i Cuba.

Riktlinjerna för det svenska biståndet till Latinamerika innebär en satsning på länder som bedriver en utvecklingspolitik som främjar mänskliga rättigheter, demokrati och ekonomiska reformer. Regimen i Cuba bedriver inte en sådan utvecklingspolitik.

Regeringen har därför beslutat att utvecklingssamarbetet med Cuba skall upphöra i takt med att ingånga åtaganden avslutas. Styrelsen för u-landsforskning kommer alltså att fullfölja pågående avtal om forskningssamarbete. Dessa avtal löper ut sommaren 1993.

Regeringens politik har utformats i syfte att bidra till en demokratisering i Cuba och att värna och förbättra situationen för de mänskliga rättigheterna.

Regeringen stöder den demokratiska rörelsen på Cuba framför allt genom att rikta generell kritik mot MR-situationen i Cuba. Vi har agerat till förmån för ledare i olika dissidentgrupper. Som exempel kan nämnas en nordisk protest, på svenskt initiativ, när de båda MR-aktivisterna Yndamiro Restano och Maria Elena Aparicio dömdes till tio resp. sju års fängelse. De nordiska länderna har också agerat gemensamt till stöd för andra MR-aktivister, t.ex. i samband med en fängelsedom mot poeten Maria Elena Cruz Varela. För några dagar sedan nåddes vi av beskedet att den kände MR-aktivisten Sebastian Arcos dömts till fängelse i fyra år och åtta månader för "fiendepropaganda". Detta är ytterligare ett exempel på att övergreppen mot oppositionen på Cuba fortsätter. Fängelsedomerna är ett klart brott mot den självklara rätten till yttrande-, åsikts- och föreningsfrihet.

I detta sammanhang vill jag ta tillfället i akt att framhålla det svåra arbete som under besvärliga förhållanden görs av den svenska ambassaden i Cuba till förmån för kubanska demokrater och mänskliga rättighetsaktivister.

Regeringen ser positivt på kubanska medborgares möjligheter till ökade kontakter med omvärlden. Dessa kontakter kan ge stimulans samt verka som ett stöd till de demokratiska krafterna i landet. Vi för därför en regelbunden dialog med företrädare för dissidentrörelsen. Utbyte inom kultur och vetenskap förekommer, så länge detta inte är att betrakta som ett biståndssamarbete med regimen. Vi har inte funnit det ändamålsenligt att med statliga medel finansiera stipendiater som utsetts av regimen i Cuba. Där emot vill vi självfallet även fortsättningsvis ge kubaner, fristående från regimen, möjlighet att söka t.ex. gäststipendier genom Svenska institutet.

Den dag det sker en efterlängtat förändring i Cuba torde vår nuvarande politik ha lagt grunden för goda relationer. En förändring i önskvärd riktning innebär att förutsättningarna för bilateralt samarbete förbättras.

Det är regeringens uppfattning att dialog och kontakter i allmänhet är bättre medel för att åstadkomma förändringar, än avskärmning och isole-

ring. Detta gäller såväl inom kultur, vetenskap och idrott som på handelsområdet.

Den svenska regeringen för alltså inte någon sanktionspolitik gentemot Cuba. I olika sammanhang har vi protesterat mot det utvidgade amerikanska handelsembargot mot Cuba.

Sverige har anslutit sig till EG:s bedömning att lagen står i strid med folkrättsliga principer i anspråken på att utöva jurisdiktion i tredje land. Denna vår uppfattning har framförts till den amerikanska regeringen.

Målet för den förda politiken är att bidra till en demokratisering och en politisk och ekonomisk reformering av Cuba. Det är vår bedömning att en kombination av kontaktutbyte med företrädare för den kubanska demokratiska rörelsen och kritik av den officiella kubanska politiken bäst gagnar detta mål. Så länge den kubanska regimen inte erkänner sig till grundläggande demokratiska ideal, och upphör med förtrycket av MR-aktivister och andra företrädare för det demokratiska Cuba, kommer regeringens politik att ligga fast.

Anf. 23 PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Det är kanske en betydande nyhet som utrikesministern för fram här. Nyheten är inte att hon utdelar partipolitiska giftpilar. Den är inte heller att hon håller fast vid en politik som förkastas av demokraterna på Cuba. Och den är inte heller att hon, som jag menar, uppvisar en okänslighet och okunskap inför de villkor som den demokratiska oppositionen på Cuba har.

Nyheten skulle i så fall vara att man nu säger att man är emot USA:s sanktionspolitik, som har skärpts under den senaste tiden gentemot Cuba.

När det gäller detta med att man har framfört sin kritik till USA undrar jag, fru utrikesminister, hur detta har gjorts, på vilken nivå det skett. Man har anslutit sig till EG:s bedömning att lagen står i strid med internationella principer. Vilken lag?

Torricellilagen, som det här gäller, är ett brott mot internationell rätt och mot GATT-regler. Även en moderat borde uppröras så till den grad att den egna protesten framfördes litet tydligare. Det här är ju ett hinder för fria kapitalrörelser. Det är en inskränkning av marknaden och världshandeln. Jag menar, fru utrikesminister, att protester som inte förs fram på tillräckligt hög nivå eller som inte hörs eller syns offentligt kan ifrågasättas.

Utrikesministerns kollega i England har sagt att Storbritanniens regering, inte USA:s kongress, beslutar om den brittiska politiken gentemot Cuba osv. Vi vet ju också att flera andra regeringar har protesterat så att det har hörts.

Utrikesministern säger i sitt svar att man har lagt om den Cubavänliga politiken som föregående regering förde. Då undrar jag om man verkligen har tagit av sig hörselskydden från det kalla kriget.

Menar utrikesministern med denna omläggning att ni inte – jag tror inte att ni har gjort det hittills i alla fall – kommer att verka för att få loss politiska fångar på Cuba, något som förra regeringen och jag själv hade förmånen att vara engagerade i och som vi också lyckades med?

Menar utrikesministern med sin omläggning att hon inte heller i samtal

med företrädare för den kubanska regeringen kommer att kräva att internationella Röda korset skall få tillträde till fängelserna på Cuba, vilket vi och utrikesminister Sten Andersson på sin tid gjorde med lyckat resultat?

Vill utrikesministern med sin omläggning heller inte verka för att Amnesty International skall få besöka fängelserna, såsom vi gjorde och också lyckades med? Självfallet gör man inte det nu, därför att man inte vill ha några kontakter. Det är en politik som inte uppskattas av oppositionen på Cuba heller.

Vad är det då det handlar om? Jo, det handlar om hur man bäst främjar övergången till demokrati på Cuba på fredlig väg.

Vill man veta hur man bäst främjar, måste man rimligtvis gå till dem som befinner sig mitt i verkligheten, dvs. oppositionen, demokraterna, på Cuba.

Jag skulle vilja citera en nyckelmening i ett av de många uttalanden som de samlade organisationerna för mänskliga rättigheter på Cuba har gjort – senast i september med anledning av att Bushadministrationen ytterligare ville skärpa sanktionerna mot Cuba. Det här uttalandet – jag skall överlämna en kopia till utrikesministern, för jag är inte säker på att hon har sådana uttalanden – är undertecknat av den mest kände av alla MR-aktivister på Cuba, Elizardo Sanchez. Han är den ende som inte nämns i utrikesministerns uttalande här nyligen. Han har själv skrivit under, och han är ordförande i de samlade MR-organisationerna i Cuba. Men han är också ordförande i Nationalrådet för civila rättigheter på Cuba och ordförande i föreningen av advokater som försvarar politiska fångar. Man säger så här:

”I den aktuella kubanska konjunkturen, av oåterkallelig ekonomisk kris, politisk isolering och fortsatta allvarliga och upprepade kränkningar av de civila och politiska rättigheterna för allt fler skikt i vårt samhälle är det mest korrekta, kloka och angelägna, att öppna alla kanaler för samarbete med Kuba som är möjliga för att normalisera och stabilisera den interna och externa situationen i vårt land. Endast i ett klimat av internationellt samarbete kan man, med moralisk rätt, kräva av Kubas regering, att den överger sitt totalitära handlande och främjar den demokratiska öppningsprocess som den överväldigande majoriteten av Kubas folk önskar.”

Detta är vad den samlade kubanska demokratiska oppositionen vill, och så lyder dissidenternas budskap, fru utrikesminister! Till den minoritet som *inte* vill ha en sådan öppning – alltså öppna kanaler av alla slag – tillhör extremhögern i Miami, republikanska partiet i USA samt fru Ugglas flock.

Detta är inte att stödja demokrati och fred på Cuba. Det är att sabotera dissidenternas strategi om man går emot deras önsknings och vädjanden.

Detta är inte att slå ett slag för frihet. Det är att lägga ytterligare en byggesten till det kalla krigets Berlinmur i Karibien.

Anf. 24 BERTIL MÅBRINK (v):

Fru talman! Det finns åtskilligt att protestera mot när det gäller den kubanska regimens bristande respekt för mänskliga fri- och rättigheter.

På Cuba finns det ett antal MR-organisationer. Flera av dessa organisationer trakasseras av myndigheterna. Många organisationsmedlemmar spärras in. Detta är oacceptabelt. Jag tror att samtliga här är överens om det. Men samtidigt tror jag inte att den amerikanska embargopolitiken bidrar till en

demokratisering. Jag tror snarare att den är skadlig för det kubanska folket och för demokratis möjligheter.

I likhet med Pierre Schori kan jag säga att jag tycker att det är en väldigt svag protest från utrikesministern mot den senaste amerikanska embargopolitiken. Det behövs nog litet klarare uttalanden på den punkten. EG, ja, nära nog en hel värld, har betraktat detta som en grov inblandning i bl.a. andra länders egna angelägenheter, och det är ganska allvarligt.

Utrikesministern säger nu att vi när det gäller kultur och vetenskap skall ha ett fortsatt utbyte, under förutsättning att det inte sker på den kubanska regimens villkor.

Jag skall anföra ett konkret exempel på något som är litet märkligt, som inte stämmer med vad utrikesministern säger i sitt svar. Vartannat år anordnas det en körfestival på Cuba, i Santiago de Cuba. Körer från hela världen är med. Även flera olika svenska körer har deltagit. Dels har dessa betalat med pengar ur egen ficka, dels har de fått stöd från Svenska institutet.

I år har flera körer i Sverige försökt att "ragga" pengar. Men alla utom en har backat ur. Det är nämligen bara Göteborgs Micensemble som finns kvar. Man fortsätter och försöker att besöka den här körfestivalen. Det är studenter som är med i den här kören. Var och en av dem skall satsa 2 000 kr av egna pengar. Men 60 000 kr fattas. Man har därför gått till Svenska institutet, som tidigare har ställt upp och hjälpt till med finansieringen av detta, som man ansåg, viktiga kulturutbyte. Svaret från Svenska institutet blev emellertid att regeringen uttryckligen beslutat att inte en enda krona skall gå till kubanskt stöd.

Hur kan en körresa betraktas som stöd till den kubanska regimen? Sådana här kulturkontakter måste väl ändå välkomnas, bl.a. för att man skall kunna bryta kubanernas isolering. Jag vet inte vem som har rätt här, Margaretha af Ugglas. Betraktar utrikesministern det här som ett kulturstöd till den kubanska regimen eller inte? Någonstans brister det i kontakterna. Har Svenska institutet uppfattat direktiven från regeringen rätt? Eller har man fel?

Margaretha af Ugglas säger i sitt svar:

"Riktlinjerna för det svenska biståndet till Latinamerika innebär en satsning på länder som bedriver en utvecklingspolitik som främjar mänskliga rättigheter."

Det är bra, och det är riktigt. Men det gäller också andra delar av världen. Jag måste fråga när det gäller u-krediterna till Kina om det var att premiera ett land som främjar MR och demokratin. Eller ta t.ex. u-krediterna till Marocko – det är då fråga om biståndspengar – eller exporten av vapen till Indonesien.

Jag tycker att den här MR-politiken litet grand är ett selektivt MR-främjande. Jag anser att man gör skillnad här. Det är inte riktigt konsekvent handlande. Jag kan anföra flera exempel.

Styrkan blir bättre om man är konsekvent i de här frågorna. Man kan väl inte påstå att Kina främjar MR-frågorna? Förtrycket där är nu lika stort som det var 1989, 1990, 1991 och 1992. Ändå får man biståndspengar. Varför? Är Kina handelspolitiskt intressantare än Cuba? Eller vad är orsaken?

Fru talman! Jag tycker att det svar som utrikesministern har givit är ett mycket viktigt svar. Det skickar en viktig signal till alla dem som har kämpat mot förtrycket på Cuba under lång tid. Det har också skickat en viktig signal till Latinamerika. Vi skickar signalen att Sverige äntligen med full kraft också är berett att bekämpa diktaturen på Cuba.

Jag minns själv när den kubanska revolutionen skedde. Det var en kamp mot en lång, hård och grym diktatur som ledde till en revolution. Jag minns själv, även om jag var en ung grabb på den tiden, med vilken glädje man hälsade revolutionen. Äntligen skulle Cuba få frihet och demokrati.

Jag minns också den enorma besvikelsen när det visade sig att det inte blev så. Det blev en ny hård, grym och korrupt diktatur. Det kändes extra hårt för Cubas folk, eftersom man hade haft en mycket lång diktatur dessförinnan. Besvikelsen var enorm.

Den proletariats diktatur som inleddes innebar att Cuba i praktiken blev en lydstat till Sovjetunionen. Cuba kom att som sin främsta exportartikel få legosoldater och experter för hemlig polis, som hjälpte torterare i många länder att utföra sitt vidriga hantverk. Det generösa bistånd som interpellanten frågade om var till stor utsträckning betalning för just detta. Det har också i efterhand visat sig att man i Moskva, i Kreml, har sett Cubas diktator som en föraktad tiggare, som ständigt sökte nya underhåll för sin diktatur.

Rättstänkande personer, vänner till Cubas folk, reagerade mot detta. De har under lång tid, under 30 års tid, fört en enveten kamp för att bli av med diktaturen på Cuba.

Men alla har inte gjort det. Vissa hårda människor har försvarat diktaturen. De har t.o.m. uttryckt sig beundrande för diktatorn. Sveriges tidigare regering har bland motståndarna till diktaturen kommit att uppfattas som om den stödde diktaturen. Jag har själv vid flera tillfällen till upprörda kubaner som har tvingats att fly från sitt land fått säga att den tidigare svenska regeringens linje inte stämde överens med svenska folkets åsikter. Svenska folket är demokrater och vill gärna att också Cuba skall vara en demokrati. Jag är alldeles övertygad om att svenska folket anser att kubaner också har rätten att välja sin regering. Därför har det ofta varit pinsamt att som svensk få ägna sig åt att förklara att de uttalanden som ibland har kommit från ledande företrädare för den förra regeringen inte har stått i överensstämmelse med Sveriges demokratiska traditioner.

Under 30 års tid har det också bedrivits en diskussion bland dem som vill bli av med diktaturen på Cuba om huruvida sanktioner är bästa sättet att motarbeta diktaturen eller om en öppen handelspolitik är det bästa. Det har varit en bedömning av på vilket sätt man kan bli av med diktaturen. Diskussionen har förts länge. Interpellanten tror kanske att det är under senare tid den har bedrivits, men den har bedrivits hela tiden.

Man kan ha olika meningar. Jag själv har hela tiden trott mer på en öppenhetens politik. Jag tror inte att sanktioner alltid är så effektiva. Ofta är de kontraproduktiva. Men den debatten har förts just utifrån detta perspektiv, att man velat finna vilket sätt som har varit det bästa för att se till att Cuba blir av med sin diktatur, så att demokrati och frihet kan införas. Därför har de krafter som har debatterat detta gjort den här avvägningen.

Debatten har också varit livlig och svår att föra, som alltid i sådana här frågor, för det blir så mycket känslor inblandade. Det är inte lätt att tala om för den vars föräldrar har blivit torterade att en sanktionspolitik trots allt kanske inte är den mest framgångsrika vägen. Man måste inse att väldigt många av dem som har tvingats ut i exil, som har tvingats bort från sitt hemland har svårt att förstå att man inte skall driva hårdast möjliga politik mot en hård och brutal diktator.

Men den här debatten har förts bland dem som har stått för motståndet mot den kubanska diktaturen. Därför tror jag att det är viktigt att Sverige nu mycket entydigt också ställer sig just på den linjen, så att det inte råder någon tveksamhet om på vilken sida Sverige står, om vi står på diktaturens sida eller om vi står på folkets sida. Det har rätt tveksamhet om detta under lång tid. Många kubaner har uppfattat det som att Sverige har stått på diktaturens sida och inte på folkets sida.

Därför, fru talman, är det så glädjande med detta klara och entydiga svar. Nu kan man med rak rygg och högburet huvud möta alla de kubaner som kämpar för demokrati i sitt land och veta att man har Sveriges stöd, inte bara folkets stöd, för det tror jag att man har haft hela tiden, utan också den svenska regeringens fulla stöd.

Anf. 26 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Fru talman! Som jag sade tidigare är det regeringens uppfattning att dialog och kontakter i allmänhet är bättre medel för att åstadkomma förändringar än avskärmning och isolering. Detta gäller såväl inom kultur, vetenskap och idrott som på handelns område. Det innebär att den svenska regeringen inte för någon sanktionspolitik gentemot Cuba.

Jag fick frågan när regeringen protesterat mot det utvidgade amerikanska handelsembargot mot Cuba. Regeringen har gjort detta vid tre olika tillfällen.

Regeringen har gjort det i helt naturlig samverkan. Första gången var i april månad inom ramen för något som heter Cotton Club. Det gällde sjöfartsavsnittet i lagförslaget. Denna démarche gjordes i samverkan med en lång rad andra länder, icke enbart EG-länder. Här finns även Japan och andra länder med.

Vår andra démarche tog upp andra delar av lagförslaget, som särskilt gällde dotterbolagens verksamhet. Denna démarche gjordes tillsammans med EG-länderna, med anslutning av Sverige och Canada.

Sedan gjordes en ytterligare démarche, denna gång av EG. Den gången – ärligt talat på grund av någon försummelse från något EG-land – fick vi inte en chans att vara med från svensk sida. Då framförde vi själva under hösten den svenska kritiken hos företrädare för den amerikanska administrationen. Då agerade alltså den svenska ambassaden i Washington.

Jag tycker faktiskt att detta tyder på en högst avsevärd svensk aktivitet.

Jag lyssnade på Pierre Schori. Jag är inte säker på att jag förstod honom riktigt rätt. Var han ute efter att här skulle förekomma alla former av kontakter? Kanske detta är något stilriktigt med tanke på Pierre Schoris oerhörda engagemang och samarbete med latinamerikanska kommunister under lång

tid. Men regeringen gör faktiskt skillnad på förtryckare och de förtryckta. Vi vill samarbeta och stödja dem som är förtryckta.

Prot. 1992/93:23
13 november 1992

Anf. 27 PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! När man inte har argument, kan man alltid dra till med kommunister och de som möjligtvis har sympatiserat med kommunister.

Något positivt med den här debatten tycker jag har varit att vi nu genom våra frågor har fått höra att regeringen faktiskt vänder sig mot den folkrättsligt stridande amerikanska sanktionspolitiken, och att man vid tre tillfällen har framfört sin kritik på olika sätt. Det var bra att vi fick reda på detta. Det har tidigare varit helt okänt för allmänheten, kan jag tala om.

De människor som har stannat kvar på Cuba, som vägrar att gå i exil, som utstår fängelse och trakasserier, som får löpa gatlopp mellan grupper som är ditsända för att pina dem, som får sina hem plundrade och som får sina väggar nedstänkta med klotter, sviker den borgerliga regeringen genom att med sin egen politik skära av alla de sista kontakterna inom vetenskap och kultur.

Hur skall regeringen själv kunna utvärdera vilka som är reformister inom regimen, vilka som möjligtvis skulle kunna komma hit som stipendiater? Det kan man aldrig göra. Titta på Ryssland i dag! Se hur många som ännu är kvar i Rysslands ledning, och på många andra nivåer, som också var medlemmar i kommunistpartiet, och som nu spelar en framträdande roll i demokratiseringsrörelsen.

Men jag talar inte i första hand om de människorna på Cuba. Jag talar om demokraterna som kämpar och som tar fängelsestraffen. Det är de som jag citerar, som säger att man skall hålla alla kanaler öppna som kan främja en positiv utveckling på Cuba. Man kan inte moraliskt kräva någonting av Cubas regering om man tillämpar en sanktionspolitik i realiteten.

Fru af Ugglas säger att hon inte visste varifrån jag hade fått detta och att hon inte förstår vad det är. Jag skall be att få överlämna det här dokumentet från de kubanska dissidenterna, så att hon förstår ordentligt och så att hon kanske för första gången får se ett sådant dokument inifrån demokratiörelsen på Cuba.

Jag överlämnar det nu.

Jag menar att denna desperata vädjan, som kommer från demokraterna inne i Cuba, inte hörsammas av den borgerliga regeringen, utan man gör precis tvärtom. Det är inte första gången. Man har också gått emot Brandts östpolitik som på sitt sätt var systemöppnande. Där bad också oppositionen om kontakter. Fru af Ugglas kan också läsa sig till vad kubaner i Sverige, som är landsflyktiga från regimen på Cuba, tycker. De har flera gånger kritiserat utrikesministern för den här politiken.

Anf. 28 BERTIL MÅBRINK (v):

Fru talman! Det är solidariteten med det kubanska folket som skall gälla. Någonting annat gäller inte för mig. Det är också därför jag menar att den här isoleringen är olycklig för det kubanska folket. Embargopolitiken är olycklig för det kubanska folket.

Jag tycker ändå, jag hoppas att jag inte missförstås, att litet grand bör nämnas om vad som skedde efter revolutionen på Cuba. Läget kanske hade

Svar på
interpellationer

sett annorlunda ut i dag om inte USA hade satt i gång den här massiva attacken och isoleringen av Cuba. Det bör nämnas i sammanhanget. Det har vi varit motståndare till hela tiden och reagerat mot. Det är många som har reagerat mot det. Men bakom det ligger solidariteten med det kubanska folket.

Sedan kan jag ändå inte låta bli att än en gång fråga: Vari ligger skillnaden när det gäller synen på Cuba och Kina? Menar man att situationen på MR-området i Kina är sådan att Kina är betjänt av svenskt bistånd? Jag tycker att vi måste klara ut det, för vi måste vara konsekventa i vårt agerande. Den konsekvensen finns inte riktigt.

Jag tror, utrikesministern, att det ändå är viktigt att få ett klarläggande om det här med körerna och Svenska institutets uppfattning om vad som skall gälla. Det hela stämmer inte riktigt överens med vad utrikesministern här har sagt. Jag betraktar inte – jag hoppas att utrikesministern har samma uppfattning – körutbytet och festivalerna vartannat år på Cuba som ett stöd för regimen. Jag betraktar det som ett viktigt stöd och en kanal för folket på Cuba.

Anf. 29 GÖRAN LENNMARKER (m):

Fru talman! Då det gäller de svenska relationerna till Cuba har nog det största bekymret varit de uttalanden och citat som ledande företrädare för socialdemokratin har gjort om Castro och Castroregimen. De har varit oerhört besvärande för varje demokratiskt sinnad svensk, därför att de har uppfattats som ett stöd för regimen, stöd för diktatorn och därmed varit ett slag i ansiktet på dem som har tvingats fly från en brutal och grym diktatur och också på dem som har kämpat för att få diktaturen att upphöra.

Det här svaret är därför så viktigt. Det skickar en mycket entydig signal om grunderna för Sveriges hållning. Man kan, återigen, ha skilda grunder för synen på sanktionspolitiken, men det måste vara kristallklart på vilka grunder man i så fall motsätter sig sanktionspolitiken. Vi skall erinra oss att många av anhängarna till diktaturen på Cuba ju har argumenterat för sanktionspolitikens avskaffande, därför att man ser det som ett medel för att stärka regimen på Cuba. Därför är det så angeläget att man vet vad man gör.

Nu ser vi på Cuba ungefär detsamma som vi har sett i andra av östblocksländerna – Cuba var som bekant inlämnat i östblocket och en del av Comecon – nämligen kappvändarna. När diktaturen vacklar byter folk ståndpunkt. Då är det angeläget att i efterhand framstå som att man inte solidariserat sig med diktaturen så mycket. Då gäller det att byta ståndpunkt och försöka göra det så elegant att man gör det trovärdigt att man inte hade den tidigare ståndpunkten. Det tycker jag är bekymmersamt.

Under hårda år när människor torteras och tvingas att fly är det viktigt vilka uttalanden som görs. Ord har en enorm sprängkraft. Ord som smugglas in, ord som citeras, vrids och vänds på och ord som fästs på tummade lappar i diktaturen betyder oerhört mycket. Jag tror inte att vi som har haft förmånen att leva i frihet riktigt inser vad det betyder. Därför var det skadligt med citaten om det förträffliga med Castro och Cubas diktatur. De skadade kampen och också Sveriges anseende.

Återigen: vi kan med rak rygg möta kubanerna och med rak rygg i Latinamerika förfäktat vår grundposition i utrikespolitiken. Tack, fru talman!

Prot. 1992/93:23
13 november 1992

Anf. 30 Utrikesminister MARGARETHA af UGGLAS (m):

Fru talman! Pierre Schori försökte ge sken av att regeringen inte agerar till förmån för dissidenterna och för demokratiörelsen på Cuba. Detta är alldeles felaktigt. Regeringen utövar i själva verket en stark och stor aktivitet. Jag skulle kunna här, men jag vill inte trötta kammaren och mina meddebattörer, räkna upp alla de uttalanden som jag har gjort och som biståndsmministern har gjort. Vi har gjort en lång rad demarscher och uttalanden. Vi kallar då och då upp Cubas ambassadör. Han har det ganska besvärligt med oss, vill jag säga.

Svenska ambassaden i Havanna står i ständig kontakt med olika MR-grupper. Det är framför allt grupper inom paraplyorganisationen Concertacion Democratica Cubana och bröderna Arcos MR-organisation. Ambassaden har vid skilda tillfällen försökt närvara vid dissidentträffgångar, och Cubas ambassadör i Stockholm får tyvärr allt som oftast besöka UD. Själv träffade jag den 3 mars 1992 Carlos Alberto Montaner från Plataforma Democratica. Han träffade också biståndsmministern.

Sverige stödde beslutet i Ecosoc i somras om att tillsätta en ny speciell representant för att rapportera om MR-situationen i Cuba. Sveriges ambassadör i Köpenhamn, Carl-Johan Groth, har av generalsekreteraren utsetts till detta uppdrag. Nu får vi se om han får inresetillstånd. Den tidigare representanten vägrades inresetillstånd till Cuba. Så hanteras på Cuba också representanter för FN.

Bertil Måbrink ställde en mycket specifik fråga till mig, som jag naturligtvis inte kan svara på. Det gällde körutbyte. Jag tycker inte heller att jag faktiskt skall ha synpunkter på enskilda ärenden som Svenska institutet hanterar. Jag tycker att jag skall ha synpunkter på den generella politik som regeringen bedriver, och den har jag också redovisat. Samtidigt kan jag nämna att jag i dag fick veta att i alla fall Svenska institutet givit ett bidrag till barn- och ungdomsteater för att man skall kunna medverka vid en världskongress som äger rum i Havanna nästa år. På den specifika körfrågan kan jag inte svara Bertil Måbrink.

Anf. 31 PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Jag tvivlar inte på att utrikesministern gör uttalanden om Cuba. Det har andra regeringar också gjort. Det är fråga om vilken typ av samlad politik som bedrivs. Slutintrycket, betyget och omdömen från den kubanska demokratiska oppositionen och kubanska landsflyktingar i Sverige är att man bedriver fel politik. Man går tvärtemot deras desperata vädjan om att ha kanaler öppna. Det går inte att komma ifrån att den svenska borgerliga regeringen nu har anslutit sig till Bushadministrationens politik, som jag ser det och som kubanerna i Cuba ser det.

Det är kanske inte så underligt att man har denna inställning. Det här är ett nytt område. Man har tidigare nöjt sig med något slags pulpetpolitik och bara gjort fördömande uttalanden men inte sett sammanhanget i stort eller sett på vad oppositionen har velat. Jag tycker att Margaretha af Ugglas mera

Svar på
interpellationer

borde ha lyssnat på proffsen på UD, där sakkunskapen finns, och inte hämtat argument från politiska rådgivare som inte alltid är så hemma i denna problematik.

Jag har en mycket allvarlig fråga till utrikesministern. Det kan finnas en misstanke om att utrikesministern t.o.m. har lyssnat på en bedragare. Jag har fått två olika uppgifter från kubanskt dissidenthåll om att en av utrikesministern utsänd person – åtminstone påstår denna person detta – till kubanska oppositionella kretsar sagt sig vara anställd på utrikesdepartementet och ha efterträtt den ansvariga handläggaren för Latinamerikafrågor, som sedan en tid arbetar i FN:s tjänst. Det har kommit brev till denna person som jag har fått kopior på. Där sägs: Jag hoppas att det går bra för dig i ditt nya jobb.

Det rör sig om en person som kallar sig Anna Sofia Nilsson, Head of Political Department, Latinamerican Section, UD, Stockholm. Vad har utrikesministern för kommentar till detta uppseendeväckande lurendrejeri av en person som uppenbarligen försöker tillskansa sig både informationer och förtroenden genom att posera i lånta fjädrar?

Talmannen anmälde att Göran Lennmarker anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Anf. 32 BERTIL MÅBRINK (v):

Fru talman! Helt kort: Nej, utrikesministern behöver inte uttala sig speciellt om den kör som jag nämnde, men utrikesministern kan väl uttala sig om huruvida hon anser att ett körutbyte med Cuba är sådant kulturutbyte som stödjer regimen. Det skulle vara viktigt att få veta det.

Vi har också protesterat när det gäller olika dissidenter som har råkat illa ut på Cuba. Jag kan nämna Maria Elena Cruz Varela. Det är viktigt att vi gör det, inte bara regeringen, utan också de politiska partierna. Jag har i utrikesutskottet tagit upp detta när vi diskuterat mänskliga rättigheter på Cuba, t.ex. fallet med den sista dissidenten, som den kubanska regimen nu har spärrat in, Sebastian Arcos. Utan att avslöja några hemligheter kan jag säga att vi naturligtvis kommer att ta upp sådana fall i det betänkande som så småningom kommer.

Jag hävdar fortfarande att det bästa sättet att främja demokratisk utveckling på Cuba är öppenhet och utbyte så att det kubanska folket och oppositionen inte isoleras. Då bromsas den process som ändå pågår, och vilken skulle underlättas med hjälp av ett fortsatt kontaktutbyte.

Jag kan inte låta bli att tjata om Kina och den obalans som jag tycker mig se i agerandet. Utrikesministern vet att jag har tagit upp frågan om Kina flera gånger. Jag har oerhört svårt att förstå varför det landet skall få bistånd. Jag anser att det finns en ohygglig förtryckarregim i Kina och Tibet. Jag anser inte att det har skett några förändringar när de gäller mänskliga rättigheter på Cuba. Lägg fram bevisen! Jag kan inte finna dem.

Anf. 33 DANIEL TARSCHYS (fp):

Herr talman! Det här har varit en intressant debatt att lyssna till. Det har varit intressant att lyssna till Bertil Måbrink, som har angripit regeringen

från höger. Dels anser han att regeringen bör vara starkare i sin kritik av kommunismen i Kina, dels vill han att regeringen skall vara lika tydlig som EG i att kritisera den senaste amerikanska blockadlagstiftningen. Jag tycker nog att regeringen har varit stark i sin kritik av den lagstiftningen. Men jag noterar med visst intresse att Bertil Måbrink väljer den anfallsvinkeln mot regeringen och att han tycker att regeringen bör lägga sig litet närmare EG i en utrikespolitisk fråga av den typen.

Det är alltid lika spännande att lyssna till Pierre Schori. Den fråga som ständigt sysselsätter mig är om hans uppenbara talang för våltalig indignation skall hitta ett lämpligt föremål för indignationen. Jag tycker inte att han har lyckats i det här fallet.

Vid en fingranskning av svaret är det uppenbart att det i långa stycken, för att inte säga nästan rakt igenom, sammanfaller med de ståndpunkter som har utvecklats av socialdemokratin. Det gäller kritiken mot övergreppen på demokrater på Cuba, kritiken mot sanktionerna mot Cuba och vidare engagemanget för en demokratisk utveckling på Cuba. Allt detta är ståndpunkter som Pierre Schori har utvecklat och gett uttryck för både här och i andra sammanhang. Med andra ord: Det är väldigt litet i svaret som i grund och botten skiljer sig från den politik som Pierre Schori själv har utvecklat.

Det har möjligen inte kommit fram att neddragningen av stödet till Cuba inte började med denna regering. Jag har jämfört vad som hände under det sista år som Pierre Schori fanns i Utrikesdepartementet och under det första år som Margaretha af Ugglas har funnits i Utrikesdepartementet. Det visade sig då att neddragningen av det svenska stödet till Cuba var större under Pierre Schoris sista år än vad det har varit under Margaretha av Ugglas första år. Det här, menar Pierre Schori, kan leda till att de intellektuella på Cuba inte får kontakter utåt och att man inte kan kommunicera med grupper på Cuba som har behov av kommunikationer och kontakter med demokrater i Västeuropa, i Amerika och på andra håll i världen.

Jag tror inte att det behöver finnas några farhågor. Självfallet för vi i Sverige en politik som går ut på att stödja den demokratiska utvecklingen. Det går att göra med hjälp av det stora demokratianslaget. Vi kan bjuda in kubanska intellektuella att komma ut i världen. Vi kan göra alla möjliga saker för att främja demokratin på Cuba.

Det ligger i den biståndspolitik som Sverige nu driver att mycket kraftigt betona utvecklingen mot pluralism och demokrati. Det här måste självfallet leda till att vi stödjer demokratiska strävanden var än i världen de förekommer. Självfallet har vi särskilt stor anledning att stödja demokratiska strävanden i länder där det är uppenbart att demokratin motarbetas av rådande regimer.

Anf. 34 PIERRE SCHORI (s):

Herr talman! Det är också angenämt att lyssna på Daniel Tarschys. Han ger balanserade inlägg i debatterna som oftast är fria från partipolitiska pilar, något jag vände mig emot i utrikesministerns svar.

I och för sig var inte allt Daniel Tarschys sade helt riktigt. Utrikesministern började med att säga att den nuvarande regeringen har lagt om Cubapolitiken, som var alltför vänlig mot regimen. Daniel Tarschys har själv vederlagt

detta, eftersom han kan den här saken bättre än utrikesministern. Han sade att i stort sett fördes samma politik.

Det är riktigt att den socialdemokratiska regeringen också skar ner på biståndet till Cuba. Men jag vänder mig mot att den livlina som uppfattas som så väsentlig för de kubanska intellektuella och andra för att kunna komma ut klippas av. Man kan inte skära ned allt bistånd från Sverige, för att sedan ta pengar från någon demokratifond och skicka ut inbjudningar. Då finns inte kontakten, och då har man inte tillträde att skicka ut inbjudningar. Då får man enbart engagera människor i exil. Det är inte riktigt, och det är inte vad de hjältar som har stannat kvar på Cuba och utsatts för alla dessa trakasserier vill.

Regeringen för en felaktig politik. Jag vet att de partikamrater till Daniel Tarschys som nyligen har varit på Cuba delar den uppfattningen. Men det finns en ideologisk moderat partipiska som viner här.

Eftersom det kom litet plötsligt för utrikesministern när jag tog upp frågan om det möjliga lurendrejeriet...

Anf. 35 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag får erinra om att replikrätten gäller Daniel Tarschys inlägg.

Anf. 36 PIERRE SCHORI (s):

Herr talman! Pardon! Jag ber om ursäkt. Jag tänkte säga något snällt till utrikesministern.

Anf. 37 DANIEL TARSCHYS (fp):

Herr talman! Jag är engagerad i SAREC, och det är självklart roligt att höra SAREC beskrivas som en livlina. Det är kanske ändå att något feltolka och överskatta SAREC:s bidrag till utvecklingen i u-länderna.

Det bistånd som vi för närvarande har för Cuba är det som är kvar av SAREC:s bistånd till forskning på vissa mycket viktiga omåden. Det kan gälla cancerforskning och andra viktiga områden. Det är riktigt att detta i och för sig möjliggör kontakter mellan svenska forskare och kubanska forskare. Det är ett värdefullt bistånd. Men jag kan inte se att möjligheterna till kontakter mellan kubanska intellektuella, svenskar och folk från andra länder skulle upphöra på grund av att de forskningsanslagen inte längre utgår.

Det finns många instrument i svensk biståndspolitik och svensk kulturpolitik för att främja kontakter med demokrater och intellektuella i andra länder. Det är självklart att det finns speciell anledning att använda de instrumenten när det gäller länder där regimen motverkar en pluralistisk och demokratisk utveckling.

Anf. 38 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Det var utomordentligt angenämt. Jag trodde att vi skulle övergå till nästa interpellationsdebatt.

Låt mig konstatera att Pierre Schori flera gånger har påpekat att vissa dissidenter har en felaktig bild av regeringens Cubapolitik. Jag tycker att det är alldeles utmärkt att de med hjälp av interpellationssvaret får en rättvisande

bild. Jag hoppas att Pierre Schori hjälper mig att sprida denna rätta bild av regeringens Cubapolitik.

Prot. 1992/93:23
13 november 1992

Överläggningen var härmed avslutad.

*Svar på
interpellationer*

4 § Svar på interpellation 1992/93:23 om Sverige och Förenta nationerna

Anf. 39 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Pierre Schori har i en interpellation om Sverige och Förenta nationerna ställt frågor till statsministern rörande regeringsledamöternas insatser i ansträngningarna att vinna en plats för Sverige i FN:s säkerhetsråd samt om regeringens inställning till Förenta nationerna.

Interpellationen har överlämnats till mig för besvarande.

Inledningsvis vill jag påpeka att beslut om att Sverige skulle kandidera till säkerhetsrådet togs av den förra regeringen i samråd med övriga nordiska länder. När den nuvarande regeringen tillträdde inleddes den mer intensiva delen av ansträngningarna att komma med i säkerhetsrådet.

Vid val av icke-permanenta medlemmar till säkerhetsrådet föreskriver FN-stadgan att vederbörlig hänsyn skall tas till kandidaternas bidrag till upprätthållandet av internationell fred och säkerhet och till världsorganisationens övriga mål. Den svenska kampanjen var inriktad på att föra fram sakinnehållet i Sveriges FN-politik. I en dialog med de olika medlemmarna av världsorganisationen betonade vi vårt engagemang för mänskliga rättigheter, internationell konfliktlösning, icke-spridningsfrågorna, de globala miljöproblemen och u-ländernas utvecklingsansträngningar.

Regeringens ledamöter hade en självklar roll i ansträngningarna. Statsministern och andra regeringsledamöter tog upp kandidaturen då de deltog i t.ex. Rio-konferensen och ESK:s toppmöte i Helsingfors. Statsministern tog också upp den med den brittiske premiärministern Major. Kandidaturen hade anhängiggjorts i Bushadministrationen redan före statsministerns besök i Washington.

Själv hade jag tillfälle ta upp vår kandidatur vid en mängd bilaterala samtal med utrikesministerkollegor under besök och i samband med multilaterala möten, t.ex. vid alliansfria rörelsens toppmöte i Jakarta, i anslutning till FN:s generaldebatt i New York, vid ESK- och Europarådsmöten.

Den svenska kampanjen var framgångsrik enligt de analyser som gjordes strax före valet. I första omgången av generalförsamlingens val till de två platserna i säkerhetsrådet gjorde Sverige också väl ifrån sig. Totalt lades 335 röster, och endast sju röster fattades för vårt inval i rådet i denna första omgång. Vi fick en röst mer än Nya Zeeland och nio röster färre än Spanien, som lyckades säkra sitt inval i första omgången. Att Nya Zeeland i påföljande röstomgångar fick fler röster än Sverige har säkert flera förklaringar. En enkel och trolig förklaring är att många av medlemsstaterna ansåg det lämpligt att välja in Nya Zeeland i stället för ytterligare ett europeiskt land utöver de permanenta europeiska medlemmarna.

Jag är säker på att Nya Zeeland och Spanien kommer att lämna värdefulla

33

bidrag till säkerhetsrådets arbete. De båda länderna för en FN-politik som i många avseenden liknar vår egen.

Herr talman! FN förblir en hörnsten i svensk utrikespolitik. Sverige kommer att fortsätta att driva en aktiv FN-politik, liksom vi gjort under de senaste 15 åren då vi inte varit medlemmar av rådet. Oavsett om vi har plats där eller inte, behövs Sveriges insatser i FN – särskilt nu i en tid då världsorganisationen fått nya möjligheter att verka och ställs inför nya krav och förväntningar.

Sverige är verksamt i praktiskt taget hela FN-systemet. Tillsammans med de övriga nordiska länderna driver vi aktivt på i det reformarbete som pågår för att stärka FN. Det gäller såväl organisationens arbete för att upprätthålla internationell fred och säkerhet som arbete på det ekonomiska och sociala området.

Sverige har internationellt mött stor respekt för sin politik vad gäller mänskliga rättigheter, icke-spridning av massförstörelsevapen och för ett effektivt och långsiktigt utvecklingsbistånd. Därtill kommer våra stora bidrag till FN:s insatser på flykting- och katastrofområdena. Vi spelar även en betydande roll som bidragsgivare till fredsbevarande operationer – för nävarande deltar vi i nio av tolv sådana. Vi är också pådrivande i arbetet på att säkra den globala miljön.

Sveriges FN-politik kommer även fortsättningsvis att bedrivas från dessa utgångspunkter. Genom denna politik bidrar vi till att stärka folkrätten och världsorganisationen i dess helhet.

Anf. 40 PIERRE SCHORI (s):

Herr talman! Mina frågor till statsministern besvaras av utrikesministern. Carl Bildt vill uppenbarligen själv inte svara, trots att mina frågor gäller hans egna – mycket egna – uttalanden. Han överlåter nu, föga ridderligt, åt sin utrikesminister att stå till svars för de oklarheter och egendomligheter som bara han själv kan utreda. Följaktligen skall utrikesministern ta ansvar för statsministerns uttalande som uppmärksammats och diskuterats både här hemma och i omvärlden.

Denna hantering, herr talman, ger Margaretha af Ugglas i detta sammanhang mindre rollen av utrikesminister och mera av oraklet i Delphi – eller snarare oraklets uttolkare, prästinnan Pythia. Vi vet att Pythias tolkningar rörde sig mycket kring krig och blodshämnd. Hennes tal var ibland begripligt, ibland inte.

Det är inte första gången utrikesministern och jag diskuterar hennes regelrätta agerande gentemot Förenta nationerna. Den 14 oktober, två veckor före omröstningen i FN, stod vi här i kammaren i samma ärende. Mina farhågor då, som jag sammanfattade i bedömningen att om Sverige kommer in i säkerhetsrådet sker det *trots* regeringens agerande, visade sig inte vara överdrivna.

Vår kritik mot regeringens västeuropafixering och klara utestängande signalspråk mot länder utanför Europa visade sig tyvärr vara befogad. Utgången av omröstningen är, herr talman, det hittills största utrikespolitiska misslyckandet för Bildt-Ugglas-linjen.

Utrikesministern och även bistandsministern har velat omtala att de min-

sann är goda FN-vänner, eftersom Sverige är en av de största bidragsgivarna. Ja, men detta är inte något nytt. Sverige har varit detta hela tiden, och det är inte heller det frågan gäller. Att se en säkerhetsrådsplats eller över huvud taget sin roll i FN främst i förhållande till hur mycket pengar man satsar, ger nästan ett kolonialt intryck: den rika kusinens syn på sämre lottade.

Frågan för dem som hade att rösta i FN gällde också vilken roll Sverige under den borgerliga regeringen skulle kunna och vilja spela i rådet. Skulle man vara en global och självständig partner i Dag Hammarskjölds och Olof Palmes anda, en anda som utstrålade entusiasm och nytänkande när det gällde att ge världsorganisationen en ny aktivare och slagkraftigare roll i kris-tider? Eller kunde man förvänta sig eller befara att Sverige skulle bli en pro-fillös EG-anpassad rådsmedlem t.o.m. innan Sverige blivit medlem av EG/EU?

Det var, herr talman, den senare bedömningen som slog igenom, inte att Sverige betraktades som ett europeiskt land, utan som ett land som i realite-ten redan agerade som en EG-medlem. Det kan komma en dag då Sverige får sammanjämka sin utrikespolitik med EG/EU, och det ser inte jag som en nackdel. Men där är vi inte ännu, och alltså finns det både respekt för och efterfrågan efter Sveriges självständiga och konstruktiva utrikespolitiska profil i världen.

Vad som länge räknades som en fördel för Sverige i globala sammanhang var just det att Sverige var en högindustrialiserad, västeuropeisk nation som samtidigt förde en politik som ansågs gagna alla länder, också de i tredje världen. Det är här som Bildt-Uggla-linjen inte klarade testet, inte höll måttet. Den vägdes och befanns vara för lättviktig.

Ett sådan test för regeringen, även om kanske inte utrikesministern insåg det då, var inställningen till den högaktuella och brännande debatt som nu pågår kring Generalsekreterarens förslag om att göra FN mer handlingskraftigt. Jag talar om Boutros Ghalis "Agenda for Peace".

Frågan gäller om vi vill utnyttja FN:s legala och politiska kraft för att ingripa när mänskliga och demokratiska rättigheter hotas eller förtrampas. Skall vi tillåta att massvält och folkmord få äga rum oförhindrat i skydd av principen om icke-inblandning i andra staters inre angelägenheter? Kan vi i Västeuropa rent moraliskt låta detta passera medan vi flitigt arbetar vidare på vår egen välförståelseutveckling och integration i EG?

Hur skall vi avväga FN-stadgans princip om icke-inblandning i staters affärer med det moraliska imperativet att blanda oss i för att skydda och rädda människoliv? Det gäller att finna en balans mellan folkrätten och den praktiska möjligheten att ingripa för den mest grundläggande av alla mänskliga rättigheter, rätten till liv.

I vår debatt har vi diskuterat behovet av att med militärtrupp skydda matleveranser och annat i Somalia, en förfrågan som Sverige nekade att bifalla, och detta utan något som helst samråd med utrikesnämnd, riksdag eller opposition. Man skyllde i första omgången på säkerhetsskäl. Men det argumentet fick man snabbt överge då det visade sig att länder som Norge, Canada och Belgien minsann ställde upp.

Det är uppenbart för mig, att det egentliga skälet för regeringens nej var en tvist om vem som skulle betala insatsen, UD eller Försvarsdepartemen-

Prot. 1992/93:23
13 november 1992

*Svar på
interpellationer*

tet. Det är en svår fråga att hantera, det vet jag av egen erfarenhet. I dylika fall måste frågan lyftas upp på statsministernivå, men han var inte intresserad.

Anf. 41 BERTIL MÅBRINK (v):

Herr talman! Jag tänker blanda mig i också den här debatten. Den kritik som framförts mot regeringen, när Sverige missade platsen i säkerhetsrådet, tycker jag är riktig. Det ständiga framhållandet av Sveriges europeiska identitet, och att ständigt och jämt mynta detta uttryck, blev extra stötande detta år när indianerna i Amerika och afrikanerna påminns om de 500 åren av kolonialism som följde på Columbus "upptäckt" av Amerika. Vad de förknippar med Europa är utplundring och slavhandlare.

Det var också olyckligt att inte ställa upp på FN-chefens begäran om trupper till Somalia för att garantera att exempelvis matleveranser osv. kommer fram till de svältande människorna. Men det är inte en tillräcklig förklaring till att vi miste platsen i säkerhetsrådet. Vi får inte glömma bort nedskärningen av biståndet med 1,5 miljarder kronor. Det finns de runt om i världen, i FN och utanför Europa, som har betecknat detta som precis lika viktigt och uppseendeväckande som Berlinmurens fall.

Det är självklart att representanterna i FN för tredje världens folk spärade upp ögonen betydligt över en sådan åtgärd. Debatten om vem som ville att biståndet skulle skäras ned med 3–4 miljarder kronor lägger jag mig inte i. Det får väl göras upp mellan dem som kom överens om att skära ned biståndet med 1,5 miljarder kronor. Jag tror inte att vi kommer undan den frågan. Enligt min mening var själva huvudorsaken Europacentreringen och det statsministern och andra ministrar i den nu sittande regeringen sade, men det andra hjälpte till.

Jag tror att det faktum att man började ifrågasätta Sydafrikasanktionerna innan villkoren för en övergångsregering osv. var uppfyllda, också har påverkat inställningen i tredje världens länder och andra länder. Det gäller även de dispenser som har beviljats svenska företag i det känsliga läge som förhandlingarna nu befinner sig i när det gäller Sydafrika.

Anf. 42 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Självt tycker jag att det är både ridderligt och bra av statsministern att låta utrikesministern få svara på utrikespolitiska frågor i kammaren.

Pierre Schori sade det själv: redan 14 dagar före omröstningen i FN var Pierre Schori en Cassandra här i kammaren. Hans utfall då mot mig och regeringen lär knappast ha hjälpt den svenska kandidaturen. Han påstår ju bl.a. att han hade hört i FN att Sverige inte längre är Sverige på grund av att vi inte längre har en socialdemokratisk regering.

Om Sverige hade vunnit en säkerhetsrådsplats – och det var, som jag sade i mitt interpellationssvar, bara några röster det hängde på – hade han givetvis fråntagit denna regering all ära för segern. Han hävdade till slut också i sitt inlägg här i kammaren för 14 dagar sedan, att om Sverige ändå blev invalt skulle det vara *trots* den nuvarande regeringens agerande och *tack vare* världens hågkomster av den socialdemokratiska utrikespolitiken. Pierre Schori

såg med andra ord redan 14 dagar före valet till att han var helgarderad. Detta röjer, herr talman, ytligheten och partiniten i hans kritik.

Nu stormar han igen, och han stormar ganska ensam, även om kanske Bertil Måbrink nu rycker ut till hans hjälp. Det faktum att han hittills har fått storma ganska ensam är bra, eftersom Sverige annars lätt skulle framstå som en dålig förlorare. Det är allvarligt – och detta vill jag understryka – att han ständigt upprepar att regeringens europeiska strävanden står i motsatsställning till de globala ambitionerna i svensk utrikespolitik. Det är allvarligt, eftersom det gör Sveriges utrikespolitik skada, därför att han skadar Europatanken i Sverige och därför att han ger u-länderna en felaktig bild av svensk Europapolitik.

Jag understryker att den svenska regeringen är övertygad om att ett svenskt EG-medlemskap kommer att främja också våra möjligheter till samverkan med andra länder och bidra till en lösning av de stora globala miljö- och utvecklingsproblemen. Det är regeringens uttalade ambition att Sverige skall föra med sig in i EG-samarbetet sitt engagemang, sina kunskaper och sina erfarenheter av samarbetet med u-länderna.

Ibland får jag intrycket av att Pierre Schori längtar tillbaka till det kalla kriget då Sverige på egen hand kunde spela en förment medlande roll. Själv är jag glad över att demokratin har segrat. Vi tyngs inte av nostalgi för den tid då socialdemokraterna fördömde demokratier och diktaturer med samma frenesi. Världen har förändrats, Pierre Schori, och Sverige har nya möjligheter och ett nytt ansvar i den värld vi nu lever i.

Anf. 43 PIERRE SCHORI (s):

Herr talman! Jag vill för åhörarnas skull och för protokollet understryka att jag inte har sagt att det var tack vare den socialdemokratiska regeringens tidigare politik, utan att det var den tidigare förda politiken i FN-sammanhang som gav Sverige en oerhörd goodwill. Det var en politik som stöddes även av Centern, Folkpartiet och Vänsterpartiet, men inte av Moderaterna, och det var det jag kritiserade.

När det gäller frågan om vem som tillfogar Europatanken skada eller inte kan jag nöja mig med att hänvisa till en tidningsledare i Sydsvenska Dagbladet, en mycket moderat tidningsledare, som hade en hel ledare med rubriken Olyckan Bildt, som handlade om hur man hade felhanterat EG-frågan genom att man var så västeuropafixerad.

Men låt oss i stället tala allvar om Förenta nationerna. Vår före FN-ambassadör, Jan Eliasson, har satt fingret på det problem vi diskuterar. FN:s säkerhetsråd har för första gången i dess historia i år ägnat sig mer åt inbördeskrig än åt internationella konflikter. Det är detta som har lett till paradoxen att det finns pengar för humanitära insatser, men att de egentliga svårigheterna ligger i att nå fram med pengarna till de behövande.

I fallet f.d. Jugoslavien och Somalia är det inte brist på pengar utan brist på tillträde som är problemet. Det är därför som behovet uppstår av en humanitär korridor, ett slags fredskorridor, som måste skyddas av FN-trupp. Enligt Jan Eliasson måste FN för att vara relevant under kommande år ha instrument för att agera i inbördeskrigssituationer – och jag delar den upp-

fattningen. Det är här som Agenda for Peace, generalsekreterarens program, och utrikesministerns ointresse för detta kommer in.

Flera länder har svarat positivt på förslaget att ställa militär trupp till förfogande, upp till tusen man, som skulle kunna sättas in för att förhindra krig och konflikter och skydda leveranser. Ryssland, Österrike, Belgien och Ungern har gjort detta, och Frankrike har redan utlovat trupper. Men Sverige ställde sig utanför, och det uppfattades naturligtvis när man skulle rösta om säkerhetsrådsplatser. Sverige är skeptiskt till förslaget, sade utrikesministern i FN enligt Dagens Nyheter den 23 september. Hon ogillade det, enligt samma tidning.

Jag menar att detta inte är någon okomplicerad fråga. Den behöver diskuteras och utredas. Men det är definitivt fel, och ett brott mot Hammarskjöld-Palme-linjen i vår FN-politik, att omedelbart på stående fot, i FN-högkvarteret dessutom, ställa sig avisande till generalsekreterarens nytänkande, och detta utan några som helst konsultationer med riksdagen och utrikesnämnden. Detta egenmäktiga förfarande är också ett inslag i Bildt-Ugglas-linjen i utrikespolitiken.

Anf. 44 BERTIL MÅBRINK (v):

Herr talman! Jag tycker att det är viktiga frågor som Pierre Schori har tagit upp här vid olika tillfällen under lång tid. Det är många människor i det här landet som reagerar mot centreringen mot Europa och vad den kommer att få för konsekvenser i vårt övriga internationella agerande. Vi kommer inte ifrån det. Det är en oerhört viktig fråga. Nu är det Pierre Schori som har tagit upp den. Om det hade varit någon annan som hade tagit upp den, hade jag också gått upp i debatten. Det är synd att det inte är flera från de andra partierna som deltar i debatten, eftersom det är en viktig fråga för framtiden.

Jag har återopat vad som har sagts om den europeiska identiteten. Mitt exempel gällde Somalia, där vi sade nej. Försvarsministern har också varit ute och talat om ett deltagande i FN:s fredsbevarande styrka i Cambodja. Ett argument mot det skulle vara det tropiska klimatet och att FN-operationerna var för dyra. Utrikesministern vet att detta registreras mycket noggrant runt om i världen. Det är klart att man reagerar på sådant. Då måste det även klaras ut här i riksdagen.

I mitt förra inlägg sade jag att det var ytterligare faktorer som spelade in när det gällde platsen i säkerhetsrådet. Det var inte bara detta, utan även biståndet. Det får väl Pierre Schori ta på sig litet grand. Det var en kritik också mot honom. Men vem som har förslagit att biståndet skall sänkas ytterligare kan inte jag avgöra. Jag har svårt att tro att Pierre Schori eller hans parti skulle ha föreslagit att det skulle sänkas med 3–4 miljarder. Jag kan inte klara ut det. Det får ni klara ut. Man har sänkt biståndet med 1,5 miljarder för fattiga länder i tredje världen, och det är oerhört mycket pengar. Hela tredje världens folk i FN har reagerat våldsamt på detta. Man upplever naturligtvis att Sverige förändrats när det gäller solidaritet med de fattiga och förtryckta.

Anf. 45 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Låt oss tala allvar, sade Pierre Schori. Ja gärna, men låt oss då också tala sanning.

Sverige är nu mycket aktivt engagerat i en informell arbetsgrupp i generalförsamlingen som just arbetar med att driva de konkreta förslagen i Agenda for Peace vidare. Hela mitt FN-tal är ett stöd för Agenda for Peace och generalsekreterarens förslag i Agenda for Peace.

Jag skall nu citera direkt ur mitt FN-tal exakt vad jag sade på den punkt som Pierre Schori tar upp gång på gång. Jag sade så här: "Det är av största vikt att FN får konkreta möjligheter att föregripa och förhindra konflikter. Fredsbevarande styrkor bör kunna sändas ut i förebyggande syfte. Parterna i en konflikt bör uppmanas att i större utsträckning vända sig till Internationella domstolen för en fredlig lösning av tvister. Kränkningar av grundläggande mänskliga rättigheter kan utgöra ett hot mot internationell fred och säkerhet och därmed bli föremål för åtgärder från säkerhetsrådets sida. Vi har all anledning att noggrant följa och analysera den svåra frågan om användning av militära tvångsmedel för att bevara eller skapa fred enligt stadgans artikel 42 och upprättandet av permanenta FN-styrkor på nationell basis för detta ändamål. Varje förändring av FN:s praxis bör äga rum i bredast möjliga samförstånd."

Detta är ordagrant vad jag sade i mitt tal i generalförsamlingen.

Det är dessutom så, Pierre Schori, att det som nu håller på att växa fram i diskussionen i FN om stående permanenta styrkor är en modell som mycket påminner om den svenska modellen, dvs. att vi har avsatt beredskapsstyrkor. Vi har styrkor som har fått utbildning och som relativt snabbt kan ställas till FN:s förfogande.

Anf. 46 PIERRE SCHORI (s):

Herr talman! Utrikesministern citerar från sitt tal i FN. Allmänheten har ju inte möjlighet att sitta i generalförsamlingen och lyssna på det. Man kunde däremot läsa i pressen det jag citerade i mitt förra inlägg, att utrikesministern var avvisande till generalsekreterarens nytänkande osv. Jag vet att vi har den här möjligheten i Sverige. Det är därför jag tycker att vi inte heller skall säga nej. Det är handling, inte ord i ett tal, som räknas. Här sade man tre gånger nej till olika förfrågningar före valet till säkerhetsrådet.

Jag kan ju ställa en testfråga till utrikesministern. Nästa steg som Boutros Ghali vill ta är att de medlemsländer som är intresserade – och utrikesministern säger att Sverige är det – skall satsa pengar i en fond "for peacekeeping". Kan utrikesministern då göra ett slags utfästelse här att Sverige kommer att delta i en fond "for peacekeeping" som har detta syfte? Det är steg två i hans plan.

Herr talman! Jag ställde frågor till Carl Bildt, men fick svar av oraklet i Delphi, fru utrikesministern. Jag skall då upprepa mina frågor till statsministern. Jag får väl återkomma i andra sammanhang, eftersom jag inte har fått svar på dem. Frågorna var om utrikesministern delade Carl Bildts farhågor att det var svårt att sitta i både ESK:s ledning och i säkerhetsrådet. Det trodde man inte på UD, men det sade statsministern efteråt. Vilken grund tror Margaretha af Ugglas att Carl Bildt har för denna bedömning? Delar hon den uppfattningen, eller kommer hon att ta honom ur villfarelsen?

Nästa fråga är om utrikesministern delar Carl Bildts uppfattning att Europapolitiken är viktigare än en plats i säkerhetsrådet. I samma uttalande sade

Prot. 1992/93:23
13 november 1992

*Svar på
interpellationer*

han att somliga i UD uppenbarligen har byggt luftslott. Han riktade inte kritiken mot utrikesministern, utan mot dem som levererat underlaget till regeringens bedömning. Har man byggt luftslott på UD, utrikesministern, och felinformerat regeringen? Jag tror inte det. Jag tror att det i stället är en spark i solar plexus från statsministern mot dem som har gjort grovjobbet på UD.

Vidare vill jag fråga om Sverige kommer att lägga på ett extra kol i sin FN-politik. Kommer man att göra ett nytt försök att bli medlem i säkerhetsrådet 1994? Om man väljer detta, vilken roll önskar då Margaretha af Ugglas att statsministern skall spela?

Utrikesministern har en egen handplockad rådgivare som heter Ingemar Dörfer som i en bok för ett år sedan skrev att FN var antivästligt och att Sverige borde lämna sin förtunnade värld av FN-stadgar. Detta verkar vara en syn som stämmer överens med statsministerns. Är det också utrikesministerns syn?

Anf. 47 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Jag tycker att Pierre Schori svänger litet i sin argumentering. Pierre Schori har upprepade gånger i inlägg och artiklar i massmedia använt det som har stått i DN. Min enkla förklaring var vad jag sade i FN:s generalförsamling. Jag tror faktiskt att de länder som är representerade i FN:s generalförsamling och som hade att avlägga sina röster på valnatten, läser mina FN-tal och de ståndpunkter som Sverige har där. De letar inte upp Dagens Nyheter och läser vad som må ha stått där. Därför tyckte jag att det var viktigt att göra klart för kammaren och för Pierre Schori vad jag har sagt i mitt FN-tal.

Pierre Schori ställde dessutom en konkret fråga till mig om Sverige är berett att delta i denna reservfond för fredsbevarande operationer. Vi var ett av de första länder som deltog i humanitära reservfonden, där Jan Eliasson har ett särskilt ansvar. Redan i mitt FN-tal förklarade jag att: "De nordiska länderna har funnit att inrättandet av en reservfond för fredsbevarande operationer skulle utgöra ett viktigt steg på vägen mot en lösning av finansieringsfrågan."

Detta sade jag alltså redan i mitt tal i FN. Det är alldeles klart att Sverige är ett av de länder som kommer att ställa upp på detta förslag.

Bland de många frågor som Pierre Schori ställde till mig var en om Sverige nu kommer att lägga på ett extra kol. Ja, herr talman, det är min inställning. Så är det. Man lägger på ett extra kol när man har inregistrerat ett nederlag. Det kommer vi också att göra.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Anmälan om kompletteringsval till socialförsäkringsutskottet

Tal mannen anmälde att Ny demokratis riksdagsgrupp som suppleant i socialförsäkringsutskottet under Lars Moquists ledighet anmält hans ersättare Vivianne Franzén.

suppleant i socialförsäkringsutskottet
Vivianne Franzén (nyd)

6 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
1992/93:31 till socialförsäkringsutskottet

7 § Hänvisning av proposition 1992/93:95 till utskott och beslut om förkortad motionstid

Föredrogs och hänvisades
Proposition
1992/93:95 Lag om paketresor
till lagutskottet

Regeringen hade föreslagit att riksdagen skulle besluta att motionstiden för denna proposition förkortades till sju dagar.

Kammaren beslöt förkorta motionstiden till att utgå torsdagen den 19 november.

8 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
1992/93:131 till skatteutskottet

Skrivelserna
1992/93::15 till konstitutionsutskottet
1992/93:138 till skatteutskottet

Förslag
1992/93:RR2 till socialförsäkringsutskottet

Redogörelserna
1992/93:NR1 till utrikesutskottet
1992/93:JO1 till konstitutionsutskottet

Motionerna
1992/93:So5–So7 till socialutskottet
1992/93:Fö1 och Fö2 till försvarsutskottet
1992/93:Sk3 till skatteutskottet
1992/93:Jo1–Jo5 till jordbruksutskottet

9 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Propositionerna
1992/93:124 Skatt på dieselolja m.m.
1992/93:127 Vissa frågor om beskattning av inkomst av tjänst

Redogörelse
1992/93:ER1 Från Sveriges delegation vid Europarådets parlamentariska
(rådgivande) församling

Motionerna
med anledning av prop. 1992/93:37 Ny organisation för förvaltning av statens
fastigheter och lokaler, m.m.
1992/93:Fi9 av Sture Ericson m.fl. (s)
1992/93:Fi10 av Åke Gustavsson m.fl. (s)
1992/93:Fi11 av Erling Bager m.fl. (fp,s,m,c,kds,v)
1992/93:Fi12 av Erling Bager m.fl. (fp,s,m,c,kds,v)
1992/93:Fi13 av Hans Gustafsson m.fl. (s)
1992/93:Fi14 av Birger Hagård (m)
1992/93:Fi15 av Nils-Olof Gustafsson (s)

med anledning av prop. 1992/93:50 Åtgärder för att stabilisera den svenska
ekonomin
1992/93:Fi16 av Sten Söderberg (-)
1992/93:Fi17 av John Andersson (v)
1992/93:Fi18 av Karin Israelsson m.fl. (c)
1992/93:Fi19 av Elisabeth Persson (v)
1992/93:Fi20 av Carl-Johan Wilson (fp)
1992/93:Fi21 av Annika Åhnberg (-)
1992/93:Fi22 av Annika Åhnberg (-)
1992/93:Fi23 av Lars Andersson (-)
1992/93:Fi24 av Hans Göran Franck (s)
1992/93:Fi25 av Robert Jousma (nyd)
1992/93:Fi26 av Birgitta Carlsson och Bengt Kindbom (c)
1992/93:Fi27 av Georg Andersson m.fl. (s)
1992/93:Fi28 av Ingrid Näslund m.fl. (kds)

1992/93:Fi29 av Inger Lundberg och Ingegerd Sahlström (s)
1992/93:Fi30 av Hans Stenberg m.fl. (s)
1992/93:Fi31 av Sten-Ove Sundström m.fl. (s)
1992/93:Fi32 av Martin Nilsson m.fl. (s)
1992/93:Fi33 av Maj-Inger Klingvall m.fl. (s)
1992/93:Fi34 av Håkan Strömberg m.fl. (s)
1992/93:Fi35 av Ingvar Carlsson m.fl. (s)
1992/93:Fi36 av Ian Wachtmeister m.fl. (nyd)
1992/93:Fi37 av Lars Werner m.fl. (v)
1992/93:Fi38 av Sigge Godin (fp)
1992/93:Fi39 av Anita Persson (s)
1992/93:Fi40 av Birthe Sörestedt m.fl. (s)
1992/93:Fi41 av Annika Åhnberg (-)
1992/93:Fi42 av Annika Åhnberg (-)
1992/93:Fi43 av Annika Åhnberg (-)
1992/93:Fi44 av Owe Andréasson m.fl. (s)
1992/93:Fi45 av Jan Fransson m.fl. (s)
1992/93:Fi46 av Monica Widnemark m.fl. (s)
1992/93:Fi47 av Birgitta Dahl m.fl. (s)
1992/93:Fi48 av Berit Andnor m.fl. (s)
1992/93:Fi49 av Sten Östlund m.fl. (s)
1992/93:Fi50 av Jan Fransson m.fl. (s)
1992/93:Fi51 av Magnus Persson m.fl. (s)
1992/93:Fi52 av Johnny Ahlqvist m.fl. (s)
1992/93:Fi53 av Hans Gustafsson m.fl. (s)
1992/93:Fi54 av Stina Gustavsson (c)
1992/93:Fi55 av Göran Persson m.fl. (s)
1992/93:Fi56 av Inger Hestvik m.fl. (s)
1992/93:Fi57 av Laila Strid-Jansson och Arne Jansson (nyd)
1992/93:Fi58 av Sverre Palm m.fl. (s)
1992/93:Fi59 av förste vice talman Stig Alemyr m.fl. (s)
1992/93:Fi60 av Rune Evensson m.fl. (s)
1992/93:Fi61 av Ingvar Johnsson m.fl. (s)
1992/93:Fi62 av Jan Fransson m.fl. (s)
1992/93:Fi63 av Arne Kjörnsberg m.fl. (s)
1992/93:Fi64 av Jan Fransson och Anders Nilsson (s)
1992/93:Fi65 av Jan Fransson m.fl. (s)
1992/93:Fi66 av Karl-Gösta Svenson (m)
1992/93:Fi67 av Ivar Virgin (m)
1992/93:Fi68 av Arne Jansson m.fl. (nyd)
1992/93:Fi69 av Lena Hjelm-Wallén m.fl. (s)
1992/93:Fi70 av Ulla Pettersson (s)
1992/93:Fi71 av Bengt Hurtig (v)
1992/93:Fi72 av Dan Eriksson i Stockholm (nyd)
1992/93:Fi73 av Lena Klevenås m.fl. (s)
1992/93:Fi74 av Anita Johansson m.fl. (s)
1992/93:Fi75 av Axel Andersson m.fl. (s)

med anledning av prop. 1992/93:58 Bostadsanpassningsbidrag m.m.
1992/93:Bo17 av Eva Zetterberg (v)
1992/93:Bo18 av Christel Anderberg (m)
1992/93:Bo19 av Oskar Lindkvist m.fl. (s)

med anledning av prop. 1992/93:63 Ändrade bestämmelser i fråga om bostadsbidrag för år 1993, m.m.
1992/93:Bo20 av Oskar Lindkvist m.fl. (s)
1992/93:Bo21 av Kent Carlsson (s)

med anledning av prop. 1992/93:71 Utländska förvärv av fast egendom
1992/93:L7 av Birgitta Hambræus (c)
1992/93:L8 av Richard Ulfvengren och John Bouvin (nyd)

med anledning av prop. 1992/93:96 Vissa uppbörds- och indrivningsfrågor, m.m.
1992/93:Sk4 av Lars Hedfors m.fl. (s)

med anledning av redog. 1992/93:RFK1 Riksdagens förvaltningskontors redogörelse för verksamhetsåret 1991/92
1992/93:K4 av Harriet Colliander (nyd)

Näringsutskottets betänkande
1992/93:NU7 Ombildning av föreningsbankerna till ett bankaktiebolag

Arbetsmarknadsutskottets betänkande
1992/93:AU4 Arbetstid, semester och annan ledighet

EES-utskottets betänkande
1992/93:EU1 Europeiska ekonomiska samarbets-området

10 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 12 november

1992/93:37 av *Lars Stjernkvist* (s) till arbetsmarknadsministern om den kommunala arbetsmarknaden:

I Norrköping befarar Kommunalarbetarförbundet att ca 600 anställda sägs upp under våren 1993. I Motala har kommunen förvarnat om att den måste varsla 400–500 anställda. Finspångs kommun har redan varslat över 200 anställda.

I hela Östergötland är flera tusen kommunalt anställda i farozonen. Om inget görs förvandlas kommunerna till en krisbransch under 1993.

Den 31 oktober var 16 909 östgötar öppet arbetslösa. Om kommunerna fullföljer sina planer kommer lågkonjunkturen att fördjupas ytterligare.

Ytterst handlar det naturligtvis om pengar. Beslutet att skära ner bidragen till kommunerna och landstinget med 7 500 miljoner kronor gör att många kommuner känner sig tvingade att säga upp personal. Med skattestopp och statens nedskärningar är kommunerna uppträngda mot väggen.

Fast de ekonomiska effekterna är inte självklara.

Arbetslösheten leder till att andra kostnader ökar för kommunerna. Dessutom gör sig kommunen av med viktig kompetens, som kan vara svår att få tillbaka när konjunkturen vänder. Det är självklart kommunerna själva som bestämmer hur underskotten skall bekämpas. Deras beslut påverkar emellertid landets möjligheter att komma ur den djupa lågkonjunkturen, varför jag förutsätter att regeringen har synpunkter på det som händer och planeras i kommunerna. En arbetsmarknadspolitik, som sätter arbetslinjen främst, blir omöjlig om Norrköping och andra kommuner försöker svälta sig ur den ekonomiska krisen.

Mot bakgrund av ovanstående frågor jag arbetsmarknadsministern vilka åtgärder statsrådet är beredd att vidta för att förhindra att kommunerna förvandlas till en krisbransch under 1993.

1992/93:38 av *Maj-Lis Lööw* (s) till kulturministern om Sverige och det internationella samarbetet om flyktingfrågor m.m.:

Vikten av internationellt samarbete kring flykting- och migrationsfrågor är odiskutabelt. Sverige har sedan lång tid mycket aktivt deltagit i de olika internationella fora som på olika sätt har att behandla dessa frågor.

Jag har förstått att den nuvarande regeringens aktiviteter på detta område främst handlat om att hitta såväl metoder som rätt forum för att skapa en europeisk beredskap, policy och "burden sharing" i s.k. massflyktssituationer.

Det är förstäeligt om den akuta situationen nu framtvingar denna prioritering. Blotta farhågan för en katastrofsituation i forna Sovjetunionen samlade en speciell konferens på detta tema i Wien i januari 1991. Då var det framför allt Polen, Tjeckoslovakien och Ungern som ville försäkra sig om "burden sharing". Ingen anade då att det i stället skulle bli i Jugoslavien som innevarande tvingades fly hals över huvud. Detta framkallade också krav på gemensamt agerande, som visade sig nog så svårt.

Behovet av internationellt samarbete torde dock vara mer komplicerat än så. Vi måste få internationella överenskommelser på många fler områden än den speciella massflyktssituationen. Inte minst behöver Europa – inte bara EG – hitta ett gemensamt förhållningssätt till såväl migrationstrycket som flyktingars skyddsbehov. Ingen kan slå sig till ro med att antalet asylsökande nu minskar från övriga världen. Den dag vi förhoppningsvis kan skapa fred och tillväxt på nytt i Europa kommer alldeles säkert 80-talets ständigt ökande asylsökandeström att återuppstå.

Frågan om hur en minsta gemensam nämnare för den Europeiska flyktingpolitiken skall se ut är minst sagt brännande. För Sverige gäller det i en sådan diskussion att bestämma vilka förslag som realistiskt sett kan vinna gehör och hur dessa skall drivas tillsammans med likasinnade länder.

Denna insikt ledde till att den socialdemokratiska regeringen försökte

skapa en principiell plattform för såväl den framtida reformeringen av den svenska invandrings- och flyktingpolitik som det internationella agerandet. Detta arbete startade med ingående förstudier, uppföljt av en utredning och till sist en proposition till riksdagen. Hela denna process tilldrog sig stort intresse från flera länder, inte bara i Europa. Redan förstudien rönt stor internationell uppmärksamhet.

Propositionen drogs tillbaka av den borgerliga regeringen. Nu ett år senare skall en ny utredning tillsättas. En av de mer uppenbara konsekvenserna av detta är att riksdagen inte fått någon möjlighet att ha synpunkter på vilka linjer Sverige driver i det internationella arbete som påstås vara så intensivt.

Det är knappast troligt att det övriga Europa – inte ens Norden – skulle vara berett att anta de svenska asylreglerna så som de ser ut i dag. Samtidigt är alla överens om att den gamla flyktingkonventionens definition inte räcker till för dagens skyddsbehov. Till detta kommer förståeliga och mänskliga krav på anhöriginvandring utöver kärnfamiljbegreppet. Allt detta måste också höras ihop med vad vi kan göra på utrikes- och biståndspolitikens område. Den socialdemokratiska propositionen markerade detta genom att den lades fram av invandrar- och bistandsministern gemensamt.

Efter vilka linjer driver nu Sverige internationellt och i Europa, frågor kring massflykt, flyktingar och övrig migration?

1992/93:39 av *Gudrun Schyman* (v) till statsrådet Ulf Dinkelspiel om regeringens förhandling med EG om svenskt medlemskap:

Sedan den svenska medlemsansökan överlämnades till EG har förutsättningarna förändrats i flera avseenden. EG har genom Maastrichtavtalet från december förra året beslutat omvandla sig till Europeiska unionen (EU) med bl.a. gemensam utrikes- och säkerhetspolitik (EPU) och en gemensam monetär politik (EMU). Denna genomgripande omvandling från en ekonomisk gemenskap till en union har emellertid utlöst en djupgående debatt och ett folkligt motstånd i flertalet EG-länder.

Danskarnas nej till unionen den 2 juni blev en vändpunkt. Den franska folkomröstningen gav ett mycket knappt ja. Det brittiska beslutet har uppskjutits i avvaktan på en ny dansk folkomröstning, som kan komma att hållas i maj, till sommaren eller kanske rent av först till hösten.

Samtidigt har opinionen svängt i Sverige. Enligt den senaste opinionsmätningen, publicerad i Göteborgs-Posten den 3 november, var 53 % emot EG-medlemskap. Endast 30 % var för.

Den svenska regeringen förefaller emellertid att fortsätta förberedelserna för medlemsförhandlingarna som om inget hänt. De danska förbehållen synes den inte ta någon som helst hänsyn till. Denna oförbehållsamma uppslutning bakom Maastrichtavtalet – exempelvis så som statsminister Carl Bildt uttalade den vid sitt besök i Bryssel i oktober – har uppmärksammat utomlands. Den danska tidningen *Information* satte rubriken "Sverige ikke interesseret i dansk aftale".

Sverige skall alltså acceptera det som danskarna avvisat, bl.a. den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, den gemensamma försvarspolitiken

och den gemensamma valutan. Regeringen säger sig inte begära några särvillkor. Något gemensamt nordiskt agerande verkar den inte vara intresserad av.

Regeringen uttalar fast tilltro till att tidtabellen för de svenska förhandlingarna med EG skall kunna hållas trots de mycket svårlösta problem som EG har med hanteringen av Maastrichtavtalet och budgeten. Vi vet att Beneluxländerna säger nej till förhandlingar om nya medlemskap innan avtalet har ratificerats. När det kan ske kan ingen säga i dag.

Regeringen utgår ifrån att förhandlingarna skall föras utifrån Maastrichtavtalet så som det nu är skrivet. Men i hela EG diskuteras hur avtalet skall kompletteras med en "bruksanvisning", bl.a. när det gäller tolkningen av subsidiaritetsprincipen och behovet av bättre kontakter med de nationella parlamenten.

Förhandlingsuppläggningsen bygger också på att det svenska folket kommer att säga ja till medlemskap i den folkomröstning som skall hållas 1994 – oavsett vad opinionsmätningarna säger. Någon beredskap för alternativa lösningar, om folkomröstningen avvisar EU-medlemskapet, finns ej. Vad som gäller är ett förbehållslöst ja till Maastrichtavtalet. Så förbehållslöst att Carl Bildt nu sägs tala om EG "med samma passion som man talar om sin första kärlek", vilket Svenska Dagbladet skriver i en ledare i dag.

Allt detta har framkallat bekymrade reaktioner från många håll. Nordvästra Skånes Tidningar (m) skrev exempelvis den 2 november: "Regeringen bör försöka utnyttja det manöverutrymme som finns i EG-förhandlingarna".

Jag vill därför fråga Europaministern:

1. Är regeringen beredd att överväga möjligheten att förhandla med EG med beaktande av de danska särvillkoren?
2. Vilken beredskap har regeringen för det fall att förhandlingarna med EG försenas så att tidtabellen förskjuts så att ett förhandlingsresultat inte ligger klart den 18 december 1993, då riksdagen senast måste besluta om grundlagsändring?
3. Kommer regeringen att överväga en gemensam nordisk väg, om den andra danska folkomröstningen ger ett förnyat nej till EU?
4. Hur tänker regeringen – om den fortfarande sitter kvar då – agera i fall av ett "nej" i den svenska folkomröstningen?

den 13 november

1992/93:40 av *Lisbeth Staaf-Igelström* (s) till arbetsmarknadsministern om arbetsmarknadsläget i Karlstads kommun:

Den pågående omstruktureringen av Värmlands basindustri och den djupa lågkonjunkturen gör att länet är i stort behov av insatser och åtgärder för att främja sysselsättning och tillväxt. Strukturuomvandlingen inom ett antal industribranscher som är etablerade i länet har tagit ny fart. Detta drabbar sysselsättningen i Värmland mycket negativt och hårt.

Karlstadsregionen spelar en central roll för utvecklingen i Värmland. Regionen har på några områden utvecklats positivt, bl.a. har flera högteknologiska företag lokaliserats till Karlstad. Den nuvarande situationen med ned-

dragningar inom andra områden, inte minst inom försvarssektorn, gör dock att arbetslösheten ökar och att den förnyelse som successivt skett i Karlstad, inte längre förmår att balansera befolknings- och sysselsättningsminskningarna i länet i övrigt.

Försvarssektorn har svarat för betydande delar av sysselsättningen i Karlstadsregionen. Tidigare har Bergslagens militärområde avvecklats, samtidigt som verksamheterna inom förvaltningsbyggnaden Karolinen minskat successivt. Vissa delar av försvarsindustrin Bofors AB, Zakrisdalsverken, är lokaliserad till Karlstad. Under senare tid har nedgången i verksamheten inom företaget varit kraftig.

År 1988 fanns 1 075 anställda, och de varsel som nu har utfärdats innebär en reducering av arbetsstyrkan till ca 350 anställda vid företaget. Ytterligare minskningar av arbetsstyrkan kan befaras på grund av pågående utredningar om den nybildade Boforskoncernen. Zakrisdalsverken i Karlstad har en mycket kompetent och kunnig arbetskraft, som bör behållas intakt. Denna högkvalitativa kompetens bör tillvaratas för att tillgodose kravet på teknologisk nivå och konkurrenskraft vid företaget och för Karlstadsregionens utveckling.

Mina frågor till arbetsmarknadsministern är:

Vilka insatser är arbetsmarknadsministern beredd att vidta mot arbetslösheten i Karlstadsregionen?

Vilka insatser är arbetsmarknadsministern beredd att vidta för att Zakrisdalsverkens anställdas högkvalitativa kompetens tas till vara?

11 § Anmälan om frågor

Anmälades att följande frågor framställts

den 12 november

1992/93:183 av *Inger Lundberg* (s) till statsrådet Beatrice Ask om statsbidragen och asylsökande barn i grundskoleundervisningen:

Laxå kommun tillhör de mindre kommuner, som har en stor flyktingförläggning. Kommunen har ansvaret för att anordna grundskoleundervisning, medan staten har kostnadsansvaret för de asylsökande barnen.

Antalet asylsökande har ökat kraftigt på förläggningar i Laxå under det senaste året. Läsåret 1991/92 fanns i kommunen 760 mantalsskrivna och 59 asylsökande skolbarn. I maj 1992 tillkom ytterligare 26 asylsökande barn. Innevarande läsår finns i kommunen 758 mantalsskrivna och 134 asylsökande skolbarn.

I nuvarande statsbidragssystem ges kommunerna ersättning för kostnaderna i efterhand. Om ingen slutreglering görs när statsbidragen till kommunerna läggs om till ett samlat kommunbidrag kan kommunen komma att förlora ersättning på i storleksordningen 2 miljoner kronor för drygt 70 barn. Som framgår ovan omfattar de icke utbetalda statsbidragen en hög andel av kommunens kostnader för grundskolan.

Är skolministern beredd att vidta åtgärder så att en kommun med omfattande och ökande ansvar för grundskoleundervisning till asylsökande barn ges full kompensation för sina kostnader när statsbidragen till kommunerna läggs om?

1992/93:184 av *Sigge Godin* (fp) till försvarsministern om försvarets inköp av nya bandfordon:

Armén har sedan en tid provat ett pansrat bandfordon av sovjetisk modell – MTLB – och chefen för armén har nu, enligt pressuppgifter, begärt att få köpa några hundra fordon från Tyskland. Om Sverige inte köper dessa bandfordon kommer de enligt uppgift att skrotas.

Med anledning av det ovan anförda vill jag ställa följande fråga:

Avser regeringen att inköpa dessa bandfordon, och hur kommer detta att påverka svensk bandvagnstillverkning?

1992/93:185 av *Håkan Holmberg* (fp) till kulturministern om handläggningen av asylärenden mot bakgrund av situationen i Östra Turkiet:

Sedan ett par månader har situationen för den kurdiska befolkningen i östra Turkiet avsevärt förvärrats. Regeringen i Ankara söker nu med militära medel slå ut extremistorganisationen PKK från verksamhet i landet. I praktiken pågår nu ett inbördeskrig. Svensk och internationell press rapporterar om höga dödssiffror, städer som försatts i blockad eller tömts på sina invånare samt om ett ständigt växande tryck på den kurdiska civilbefolkningen.

Flera fall under senare tid ger vid handen att Statens invandrarverk valt att blunda för denna utveckling vid sin bedömning av ansökningar om uppehållstillstånd i Sverige från kurder som redan tidigare förföljts eller trakasserats av de turkiska myndigheterna. Det förefaller uppenbart att ett sådant förfaringsätt knappast kan ligga i linje med de krav på humanitet och flexibilitet som skall präglade svensk flyktingpolitik.

Med anledning av det ovan anförda vill jag ställa följande fråga:

Vilka åtgärder är regeringen beredd att vidta för att tillse att principerna om humanitet och flexibilitet respekteras vid handläggningen av asylärenden från de kurdiska delarna av Turkiet?

1992/93:186 av *Ulrica Messing* (s) till kulturministern om Moderna museet:

Moderna museets målningar förvaras i en ålderdomlig byggnad och riksdagen har beslutat att bygga ett nytt museum.

Kulturminister Birgit Friggebo har dock inte givit en proposition i frågan.

När kommer medel att anslås så att byggandet av ett nytt museum kan starta?

1992/93:187 av *Berit Andnor* (s) till arbetsmarknadsministern om deltidsarbetslösheten:

I september var 80 000 personer, nästan uteslutande kvinnor, deltidarbetslösa. Deras antal ökar och kommer att öka starkt när regeringen tvingar kommunerna att skära ned i den kommunala verksamheten. Dessa kvinnor hamnar i en nästintill omöjlig beslutssituation när de efter bara 150 dagar riskerar att utförsäkras från sin A-kassa. Minst 10 000 deltidarbetslösa ställs nu snart inför det omöjliga valet att antingen säga upp sig från den anställning man har och stämpla på heltid eller försöka leva på en lön som inte räcker till.

Mot den bakgrunden vill jag ställa följande fråga till arbetsmarknadsministern.

Avser statsrådet att vidta någon åtgärd för att lösa de deltidarbetslösas problem?

1992/93:188 av *Sigrid Bolkéus* (s) till kommunikationsministern om tågtrafiken mellan Stockholm och Östersund:

Vid sitt besök i Bollnäs den 16 september 1992 lovade kommunikationsminister Mats Odell att tillsätta en statlig utredningsman för att studera möjligheterna att åstadkomma snabbare tågtrafik sträckan Stockholm–Östersund.

Har den statliga utredningsmannen tillsatts som skall studera möjligheterna att åstadkomma snabbare tågtrafik sträckan Stockholm–Östersund?

den 13 november

1992/93:189 av *Anita Johansson* (s) till statsrådet Bo Könberg om husläkare:

Landstinget i Stockholms län håller på och raserar primärvården. Jag har under hösten varit på många arbetsplatsbesök på vårdcentraler i Stockholmsområdet. Alla som arbetar inom vården uttrycker en mycket stark oro för framtiden.

Det som nu händer i Stockholms läns landsting reser en mängd frågetecken. Varför förstöra och riva ner fungerande vårdcentraler? Frågan många ställer sig är: Hur kan man förändra i Stockholms län innan riksdagen fattat beslut om husläkare?

I Stockholms läns landsting håller man alltså på att införa husläkarsystemet. Det är således möjligt med nuvarande lagstiftning.

Jag vill därför fråga statsrådet Könberg:

Avser regeringen trots detta att lägga fram en proposition om husläkarsystemet?

1992/93:190 av *Kjell Johansson* (fp) till socialministern om punktskrift:

Punktskriften är de synskadades enda skriftspråk och har kommit att bli deras skriftspråk över hela världen. Det är mycket viktigt att de synskadade får lära sig punktskrift när behovet uppstår.

Arbetsmarknadsstyrelsen och Skolöverstyrelsen hade tidigare ett gemensamt ansvar för omställnings- och träningskurser (s.k. OT-kurser) på 40

veckor för vuxna nyblivna synskadade eller blinda. I dessa ingick en gedigen utbildning i punktskrift, dessa kurser har dock upphört.

Numera är resurserna för inlärnin g av punktskrift splittrade och otillräckliga. Detta enligt Landstingets syncentral i Solna, Arbetsmarknadsinstitutet och Synskadades Riksförbund.

Avser regeringen att ta några initiativ för att alla som behöver lära sig punktskrift får denna möjlighet?

1992/93:191 av *Kenneth Lantz* (kds) till försvarsministern om transporter av farligt gods:

Tiden är nu inne att ta ett samlat grepp om transporter av farligt gods och farligt avfall i Sverige. Det är viktigt för landet i sin helhet att kunskapen om dessa frågor är väl förankrade hos såväl myndigheter som allmänhet. En förutsättning för att vi skall kunna rätt hantera farligt gods och farligt avfall är att vi känner till den djungel av bestämmelser som omgärdar denna verksamhet. Det finns allvarliga risker för liv, miljö och egendom inbyggda i transporter av farligt gods och avfall. I Sverige ansvarar Försvarsdepartementet och Kommunikationsdepartementet för transporter på väg och järnväg resp. sjöfart och luftfart vilket kan ge osäkerhet på grund av nämnda uppdelning. Ser vi ut över övriga europeiska länder finns det ännu fler instanser och förvirringen blir större. Det finns ett tjugotal olika databanker med mer eller mindre olika rekommendationer för farliga godstransporter. Det skulle ligga i mångas intresse med gemensamma regler och *EN* svensk myndighet för vårt territorium.

Jag vill ställa följande fråga till försvarsministern:

Är försvarsministern beredd att agera i frågan till förmån för en översyn av reglerna och val av transportvägar för farligt gods i Sverige?

1992/93:192 av *Monica Öhman* (s) till statsrådet Bo Könberg om arbetsskador:

Tusentals kvinnor utsätts för allvarliga förslitningsskador. Arbetslivet är ofta organiserat och verktygen avpassade för männen. Vård av allt fler gamla innebär oundvikligen tunga lyft. Det innebär att många kvinnor tidigt drabbas av skador.

Ur rättvisesynpunkt är det viktigt att en insnävning av arbetsskadebegreppet inte medför att de förslitningsskador som särskilt drabbar kvinnor ej anses vara en arbetsskada.

Den som utför omsorg i hemmet och omsorg i arbetet kan inte alltid med hög grad av sannolikhet visa att arbetsskadan enbart beror på arbetet.

Avser statsrådet verka för att förändringen av arbetsskadebegreppet inte skall diskriminera kvinnor i arbetslivet?

1992/93:193 av *Isa Halvarsson* (fp) till utbildningsministern om högskolestudier för handikappade:

Det är mycket tillfredsställande att en handikappreform nu kommer att

genomföras. Särskilt glädjande är det att denna rättighetslag för funktionshinder kan förverkligas trots krispaketen.

Beträffande högskolestudier för handikappade råder dock en viss osäkerhet sedan delar av UHÄ:s verksamhet överflyttats på det nya Verket för högskoleservice. I regleringsbrev har endast påpekats att högskolestyrelserna skall avsätta medel för handikappade studerande. Några nya allmänna råd har inte utarbetats.

Med anledning av ovanstående vill jag fråga statsrådet:

Vilka åtgärder har, eller tänker, statsrådet vidta för att tillräckliga medel skall finnas vid den högskola där en studerande handikappad avser att bedriva sina studier?

1992/93:194 av *Ingegerd Sahlström* (s) till kulturministern om avgifter på boklån:

I maj detta år var en enig riksdag överens om principen att boklån vid folkbibliotek skall vara avgiftsfria. Riksdagen framhöll också att denna princip skulle upprätthållas i framtiden.

För några veckor sedan hörde vi att politiker tillhörande den borgerliga majoriteten i Sollentuna föreslog avgiftsbelagda årskort på biblioteken.

Om ett förslag om biblioteksavgifter genomförs bryts "gällande spelregler". En obalans uppstår mellan kommuner.

Staten bidrar till verksamheten vid lånecentraler och depåbibliotek. Länsbiblioteken kan bedriva sin verksamhet genom statliga bidrag i form av grundbelopp. Min fråga till kulturministern är:

Vad avser statsrådet att göra om kommunen bryter principen om avgiftsfria boklån?

1992/93:195 av *Lennart Brunander* (c) till näringsministern om utredning om salmonellaprover på kött:

Det förekommer nu regelbundet att importerat kött innehåller salmonella. Detta är en hälsorisk och det fick mig att för några veckor sedan ställa en fråga till jordbruksministern. Han lovade i sitt svar att kontrollen skulle bli bättre och Livsmedelsverket föreslår nu en skärpt kontroll av importerat kött. En kostnad som naturligtvis drabbar detta importkött.

Det faktum att importen belastas med en ytterligare kostnad har fått Konkurrensverket att sätta i gång en utredning, beställd av vem? Knappast är det konsumenterna som vill ha en sämre garanti på att de varor man köper är fria från salmonella.

Har Konkurrensverkets utredning om kostnader för kontroll av importerat kött tillkommit på näringsministerns initiativ?

1992/93:196 av *Lennart Brunander* (c) till kommunikationsministern om ackreditering av bilverkstäder:

Beslut har fattats om att bilar som i den obligatoriska kontrollbesiktningen erhållit "2-or" som anmärkning inte som nu skall behöva ombesiktigas vid

Svensk bilprovning. Meningen är att de skall kunna godkännas genom ett intygsförfarande av ackrediterade bilverkstäder.

Prot. 1992/93:23
13 november 1992

Förändringen är till för att underlätta för bilägaren och det tycker jag är bra. Men det är också viktigt att inte denna möjlighet begränsas till ett fåtal verkstäder. Det är enligt min mening viktigt att det i alla delar av landet, även på små orter, kommer att finnas verkstäder som är ackrediterade, alltså godkända. Även av allmänna konkurrensskäl är det viktigt att alla typer av bilverkstäder ges denna möjlighet.

Jag vill att få ställa följande fråga till kommunikationsministern:

Är kommunikationsministern beredd att medverka till att alla typer av verkstäder har möjlighet att bli ackrediterade?

1992/93:197 av *Karin Wegestål* (s) till utrikesministern om Tjeckoslovakiens delning:

En delning av Tjeckoslovakien skulle komma att innebära stora svårigheter för Slovakien. Arbetslösheten där är dubbelt så hög som i de tjeckiska områdena. Vid en delning skulle den komma att bli uppemot 25 %.

Den enda industri som finns, tung försvarsindustri, håller på att helt slås ut. Jordbruket är ålderdomligt. Det sociala skyddsnätet är otillräckligt. Det finns en stor zigenskt befolkning och en stor aggressiv ungersk minoritet. Till detta kommer fejden om kraftverksbygget i Donau, som Ungern dragit sig ur och vill hindra på grund av att flodfåran, som samtidigt är gräns, kommer att flyttas. Kraftverket är helt oundgängligt för Slovakiens energiförsörjning. Vad kommer att hända när slovakerna upptäcker att deras stöd för rättvisa åt Slovakien i stället resulterar i stora försämringar i förhållande till den tjeckiska republiken? Det är all anledning för ESK att ta upp frågan på sin dagordning för att utreda de säkerhetspolitiska konsekvenserna av att två starka politiker, utan folkets hörande och utan stöd i författningen, tänker genomföra ett allvarligt ingrepp som kan få konsekvenser utanför det egna territoriet.

Kommer utrikesministern som blivande ordförande i ESK att ta upp frågan om Tjeckoslovakiens delning på ESK:s dagordning?

1992/93:198 av *Alf Wennerfors* (m) till kommunikationsministern om bro över Vaddö kanal:

Trästa färja i Vaddö kanal söder om Grisslehamn utnyttjas av allt fler trafikanter i Roslagen.

Totala antalet färjeturer var under året 20 543. Maximala antalet personbilar per dygn uppgick till 1 216 under juni, 1 378 under juli och till 1 163 under augusti. Under hela året var det nära 170 000 personbilar. Om alla trafikslag sammanräknas uppgick antalet till nära 190 000.

Denna omfattande trafik till färjan och de smala vägarna på båda sidor om Vaddö kanal innebär att trafikriskerna bara ökar. Köbildningen till färjan skapar trafikproblem och risker för olyckor. Att vissa trafikanter dessutom överskrider hastighetsgränserna – för att hinna till färjeavgångarna – medverkar också till ökade risker.

Är statsrådet beredd att medverka till att den planerade bron vid Trästa snarast byggs?

1992/93:199 av *Sten Östlund* (s) till näringsministern om verksamheten vid Cityvarvet:

De anställda på Cityvarvet har ställt sig bakom en rekonstruktionsplan för att rädda det nedläggningshotade företaget. Planen har avvisats av moderbolaget Celsius.

Göteborgs kommunstyrelse konstaterar nu att de kraftiga neddragningarna i bilindustrin ytterligare försämrar arbetsmarknadsläget i regionen. Mot den bakgrunden har kommunstyrelsen beslutat att på nytt gå igenom Cityvarvets rekonstruktionsgrupps förslag till fortsatt verksamhet. Samtidigt uttalar kommunstyrelsen att även näringsdepartementet borde göra det.

Är näringsministern mot denna bakgrund beredd att pröva förslaget om fortsatt verksamhet på Cityvarvet?

1992/93:200 av *Gudrun Schyman* (v) till utrikesministern om vapenexporten till Tunisien:

I regeringens förslag till ny krigsmaterielexportlag (prop. 1991/92:174) talas om att respekten för de mänskliga rättigheterna måste beaktas i än större utsträckning än tidigare.

Under årets första sju månader exporterades vapen och ammunition till Tunisien för 11 miljoner kronor. Därmed är Tunisien hittills i år den tionde största köparen av svenska vapen. Amnesty International rapporterar (Amnesty Press, september 1992) att 245 människor dömts i mycket summariska rättegångar anklagade för att hota rikets säkerhet. 45 dömdes till livstids fängelse, de övriga till fängelsestraff på upp till 24 år. Dessutom rapporteras om tortyr av fångar i tunisiska fängelser.

Mot bakgrund av det ovan anförda vill jag fråga utrikesministern:

Tänker utrikesministern vidta några åtgärder för att stoppa vapenexporten till Tunisien?

1992/93:201 av *Ingvar Johnsson* (s) till utbildningsministern om ökade resurser till Högskolan i Trollhättan/Uddevalla:

Saab Automobil skall minska antalet anställda i Trollhättan med ytterligare 1 650. Det innebär att företaget minskar antalet anställda med 4 500 under en treårsperiod.

Tillsammans med Volvos nedläggning av Uddevallafabriken innebär beslutet för regionen 5 500 färre jobb inom bilindustrin, vartill kommer färre jobb hos underleverantörerna på flera orter i Dalsland.

En kraftfull satsning på utbildning och forskning vid Högskolan i Trollhättan/Uddevalla skulle vara en avgörande drivkraft i arbetet för att skapa nya företag och arbetsplatser i regionen.

Mot bakgrund av situationen i fyrstadsregionen vill jag ställa följande fråga:

1992/93:202 av *Tage Pålsson* (c) till statsrådet Bo Lundgren om småföretagens ekonomiska villkor:

I den ekonomiska krisens spår har bankerna infört kreditrestriktioner som innebär stora påfrestningar för bl.a. småföretagen i vårt land. Bristen på riskkapital och vettiga finansieringsmöjligheter, liksom svårigheterna att anskaffa s.k. överlevnadskapital hotar att kväva stora delar av näringslivet till döds. Bankerna ställer inte upp – inte ens på gamla kända kunder. När samtidigt skattelagarna missgynnar de företagsformer som är vanliga för nya småföretag, ligger nyföretagandet i dag praktiskt taget nere.

Den aviserade propositionen angående ny företagsbeskattning, med bl.a. skattemässig likvärdig behandling av handelsbolag och enskild firma med aktiebolag samt återinförande av kvittningsrätt för underskott i t.ex. nya företag, har tyvärr skjutits på en oviss framtid i samband med krisuppgörelsen.

Det är bråttom. Företagen blöder. Inget nyföretagande sker. Arbetslösheten ökar, allmän olust sprider sig. Företagen efterfrågar krediter på rimliga villkor och skattemässigt likvärdiga företagsformer – inte bidrag.

Jag vill därför fråga skatteministern:

Vilka snara åtgärder avser regeringen att vidta för att förbättra tillgången på riskkapital och de ekonomiska förutsättningarna för de små företagen i landet?

1992/93:203 av *Tage Pålsson* (c) till försvarsministern om inköp av bandfordon:

Enligt uppgift har armén hos regeringen begärt att få inköpa något hundratal pansrade bandfordon från Tyskland. Det rör sig om en äldre sovjetrisk typ av fordon (50-talskoncept) med en del tekniska brister. Nu säljer man ut den tidigare östtyska arméns bandvagnar billigt från förråd.

Trots att fordonet inte torde motsvara arméns normala krav, övervägs tydligen detta inköp av kostnadsskäl i stället för köp av vår inhemska tillverkare. Den svenska motsvarigheten, den splitterskyddade bandvagnen Bv 206 S "Skalman", som tillverkas i Örnsköldsvik, har en stor försäljningspotential i flera länder, men torde vara svår att sälja om inte tillverkningslandets försvar har satsat på modellen. En utebliven svensk försvarsorder torde också innebära att företaget inte kan uppta produktionen av pansarbandvagnar och att 200–250 arbetstillfällen hotas.

Världen översvämmas av surplusmateriel av olika kvalitet – speciellt från Östeuropa. Skall den svenska försvarsindustrin slå ut genom statens affärer på överskottsmarknaden?

Jag vill fråga försvarsministern:

Avser regeringen att vidta några åtgärder med anledning av arméns förslag att inköpa bandvagnar av äldre, rysk modell i stället för moderna, svensktillverkade produkter?

1992/93:204 av *Kjell Ericsson* (c) till statsrådet Bo Lundgren om förmånsbeskattning av bil:

Enligt uppgifter från en rad företagare bl.a. i västra Värmland förmånsbeskattas ägarna till de mindre aktiebolagen för användande av företagets bil oavsett om man använder bilen i privat bruk eller ej.

Ett sådant exempel är en företagare som har en affär i Arvika och en i Karlstad. Han har vid varje enhet en liten buss som används för utkörning av varor. Både företagaren och hans fru har var sin privatbil. Trots detta blir både företagaren och hans fru påförda 38 000 kronor vardera enbart för att de skulle ha tillgång till firmans bilar. De använder dock aldrig firmabilarna till privat bruk. Det finns också många andra liknande fall att hänvisa till.

Min fråga till statsrådet är därför om regeringen har för avsikt att se över dessa till synes så skeva skatteregler.

1992/93:205 av *Christer Lindblom* (fp) till utrikesministern om kunskapsutbyte mellan Baltikum och Sverige:

Under några år har ett omfattande, informellt utbyte skett mellan Baltikum och Sverige. Det har bl.a. gällt kunskapsöverföring mellan enskilda personer eller institutioner av olika slag.

Eftersom kunskapsutbyten inom hälso- och sjukvård, kommunal demokrati, utbildning m.m. är mycket betydelsefulla för utvecklingen i Baltikum är det viktigt att de kan fortsätta. Det rör sig oftast om relativt sett små kostnader för resor och uppehålle, kostnader av den ringa storleken att styckvisa ansökningar om bidrag från biståndsmyndigheterna skulle vara administrativt ohanterliga.

För att de många och informella kontakterna mellan Sverige och Baltikum inte skall mattas av eller avstanna skulle behövas någon form av statligt stöd genom omfördelning inom biståndsbudgetens ram. Fördelning av sådana medel skulle kunna ske genom lämplig instans på regional nivå.

Min fråga till utrikesminister af Ugglas är:

Är regeringen beredd att verka för att den beskrivna principen för stöd till småskaligt kunskapsutbyte och kontaktskapande verksamhet mellan Baltikum och Sverige tillämpas?

1992/93:206 av *Alf Wennerfors* (m) till arbetsmarknadsministern om arbetsmarknadsstödet fördelning:

I hela Norrland finns 45 000 öppet arbetslösa. Totalt står 5 miljarder till Norrlands arbetsmarknadsmyndigheters förfogande för att komma till rätta med sysselsättningsproblemen.

I Stockholms län finns också 45 000 öppet arbetslösa. Motsvarande statsbidrag som står till Stockholms läns arbetsmarknadsmyndigheters förfogande är 2,8 miljarder.

Detta förhållande föranleder följande fråga:

Vilka är de reella motiven för att det statliga arbetsmarknadsstödet är nästan dubbelt så stort per arbetslös i hela Norrland som i Stockholms län?

Regeringen har på flera sätt underlättat för kommuner och landsting att effektivisera verksamheten. Detta har lett till ökat inslag av alternativ till kommunal verksamhet och också minskade kostnader.

Många kommuner och landsting befinner sig dock i en svår ekonomisk situation, inte minst min egen hemkommun Norrköping. Inom vården och omsorgen om våra gamla blir det allt svårare att möta de berättigade krav som ställs. Av opinionsundersökningar framgår också att medborgarna för att klara en bra och värdig vård och äldreomsorg är beredda till stora gemensamma ekonomiska åtaganden. Huvudsaken är att man vet att det går till just vård- och äldreomsorgssektorn. Svårigheten är många gånger att prioritera mellan de kommunala verksamheterna. Därför vill jag fråga finansministern:

Är regeringen beredd att verka för att kommuner och landsting, om den ekonomiska situationen är kritisk, får möjlighet att rikta skatteuttag direkt till sjukvården eller äldreomsorgen?

12 § Kammaren åtskildes kl. 11.42.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början t.o.m. 3 § anf. 32 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

LISBET HANSING ENGSTRÖM

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

Fredagen den 13 november

1 § Svar på interpellation 1992/93:4 om offentlighetsprincipen och EG-förhandlingarna	1
Statsrådet Ulf Dinkelspiel (m)	
Birgitta Hambræus (c)	
Talmannen (om debattreglerna)	
2 § Svar på interpellation 1992/93:12 om principen vid tillsättning av tjänster	11
Statsrådet Reidunn Laurén (-)	
Margareta Winberg (s)	
Kent Carlsson (s)	
3 § Svar på interpellation 1992/93:22 om sanktionspolitik och demokratistöd till Kuba	20
Utrikesminister Margaretha af Ugglas (m)	
Pierre Schori (s)	
Bertil Måbring (v)	
Göran Lennmarker (m)	
Daniel Tarschys (fp)	
Andre vice talmannen (om debattreglerna)	
4 § Svar på interpellation 1992/93:23 om Sverige och Förenta nationerna	33
Utrikesminister Margaretha af Ugglas (m)	
Pierre Schori (s)	
Bertil Måbrink (v)	
5 § Anmälan om kompletteringsval till socialförsäkringsutskottet . .	40
6 § Hänvisning av ärende till utskott	41
7 § Hänvisning av proposition 1992/93:95 till utskott och beslut om förkortad motionstid	41
8 § Hänvisning av ärenden till utskott	41
9 § Bordläggning	42
10 § Anmälan om interpellationer	
1992/93:37 av Lars Stjernkvist (s) om den kommunala arbetsmarknaden	44
1992/93:38 av Maj-Lis Lööw (s) om Sverige och det internationella samarbetet om flyktingfrågor m.m.	45
1992/93:39 av Gudrun Schyman (v) om regeringens förhandling med EG om svenskt medlemskap	46
1992/93:40 av Lisbeth Staaf-Igelström (s) om arbetsmarknadsläget i Karlstads kommun	47
11 § Anmälan om frågor	
1992/93:183 av Inger Lundberg (s) om statsbidragen och asylsökande barn i grundskoleundervisningen	48
1992/93:184 av Sigge Godin (fp) om försvarets inköp av nya bandfordon	49

1992/93:185 av Håkan Holmberg (fp) om handläggningen av asylärenden mot bakgrund av situationen i östra Turkiet .	49
1992/93:186 av Ulrica Messing (s) om Moderna museet.	49
1992/93:187 av Berit Andnor (s) om deltidsarbetslösheten. . .	49
1992/93:188 av Sigrid Bolkéus (s) om tågtrafiken mellan Stock- holm och Östersund	50
1992/93:189 av Anita Johansson (s) om husläkare	50
1992/93:190 av Kjell Johansson (fp) om punktskrift.	50
1992/93:191 av Kenneth Lantz (kds) om transporter av farligt gods.	51
1992/93:192 av Monica Öhman (s) om arbetsskador.	51
1992/93:193 av Isa Halvarsson (fp) om högskolestudier för han- dikappade	51
1992/93:194 av Ingegerd Sahlström (s) om avgifter på boklån	52
1992/93:195 av Lennart Brunander (c) om utredning om salmo- nellaprover på kött	52
1992/93:196 av Lennart Brunander (c) om ackreditering av bil- verkstäder	52
1992/93:197 av Karin Wegestål (s) om Tjeckoslovakiens del- ning.	53
1992/93:198 av Alf Wennerfors (m) om bro över Vaddö kanal	53
1992/93:199 av Sten Östlund (s) om verksamheten vid Cityvar- vet.	54
1992/93:200 av Gudrun Schyman (v) om vapenexporten till Tu- nisien.	54
1992/93:201 av Ingvar Johansson (s) om ökade resurser till hög- skolan i Trollhättan/Uddevalla.	54
1992/93:202 av Tage Pålsson (c) om småföretagens ekono- miska villkor	55
1992/93:203 av Tage Pålsson (c) om inköp av bandfordon. .	55
1992/93:204 av Kjell Ericsson (c) om förmånsbeskattning av bil	56
1992/93:205 av Christer Lindblom (fp) om kunskapsutbyte mel- lan Baltikum och Sverige.	56
1992/93:206 av Alf Wennerfors (m) om arbetsmarknadsstödet fördelning	56
1992/93:207 av Dan Ericsson i Kolmården (kds) om kommu- nernas och landstingens beskattningsrätt.	57

